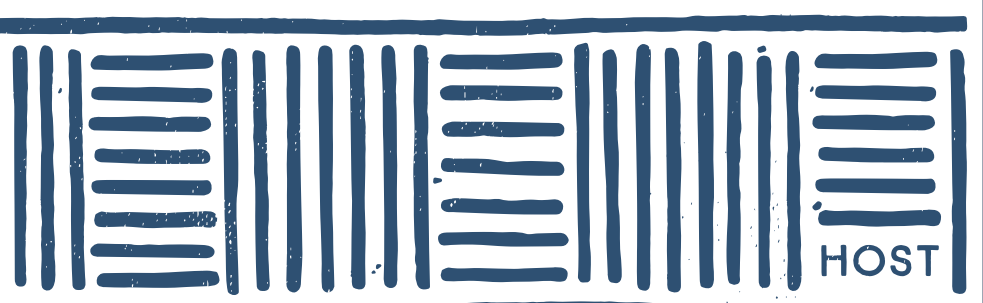

CHIMAMANDA NGOZI ADICHIEOVÁ

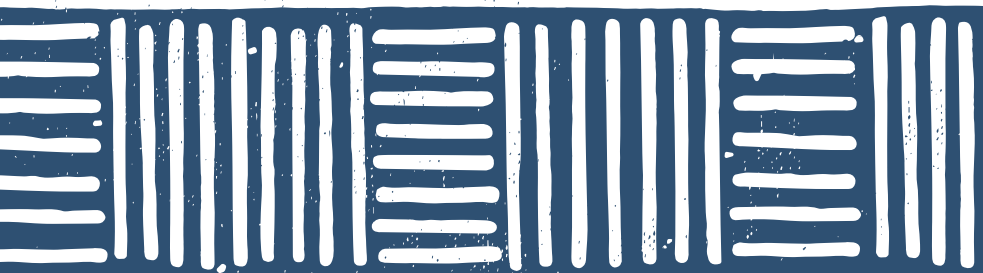
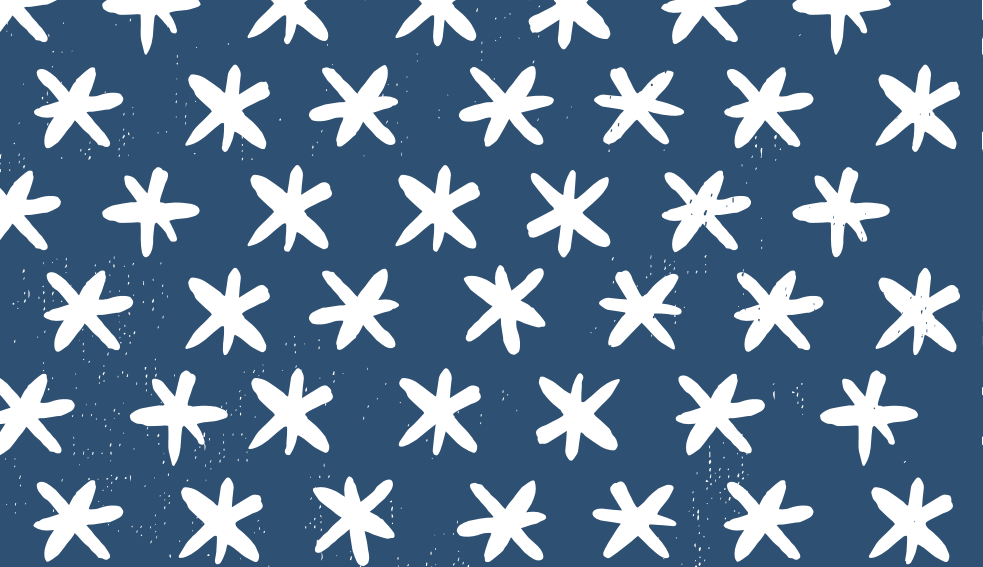

AMERIKÁNA

Chimamanda Ngozi Adichieová
AMERIKÁNA

CHIMAMANDA NGOZI ADICHIEOVÁ

AMERIKÁNA

• BRNO •
• 2017 •

AMERICANAH

Copyright © 2013, Chimamanda Ngozi Adichie

All rights reserved

Translation © Petr Štádl, 2017

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2017 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-090-5 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-091-2 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-092-9 (Formát MobiPocket)

*Tato kniha je pro naši příští generaci, ndi na-abia n' iru.
Patří k ní i Toks, Chisom, Amaka, Chinedum,
Kamsiyonna a Arinze.*

Mému otci, kterému je letos osmdesát let.

A jako vždy Ivarovi.

1. ČÁST

KAPITOLA 1

V létě nebyl Princeton ničím cítit, a třebaže měla Ifemelu ráda i poklidnou svěžest četných stromů, čisté ulice a velkolepé rezidence, obchody s decentně nadsazenými cenami a tichou, neměnnou atmosféru vydobyté elegance, největší zalíbení nacházela právě v absenci pachu — snad proto, že všechna ostatní americká města, která dobře znala, svůj osobitý pach měla. Filadelfii prostupoval zatuchlý odér historie. New Haven páchl zanedbaností. Baltimore čpěl mořskou vodou a Brooklyn odpadky připékajícími se na slunci. Zato Princeton nebyl cítit ničím. Ráda se tu nadechovala zhluboka. Ráda pozorovala místní, jak s okázalou zdvořilostí jezdí ve svých nejnovějších modelech a odstavují je před prodejnou biopotravin na Nassau Street, před suši restauracemi, před cukrárnou s padesáti druhy zmrzliny včetně paprikové či před poštou, jejíž personál se pokaždé nadšeně hrnul uvítat je u vchodu. Ráda měla i kampus, vážnost jeho vědění, gotické budovy a jejich zdi obetkané popínavkami i to, jak se v nočním pološeru vše proměňovalo v přízračný výjev. A ze všeho nejraději měla ten pocit, že si na tomhle místě blahobytné lehkosti a pohodlí může hrát na někoho jiného, někoho speciálně přijatého do váženého amerického klubu, někoho, jež zdobí jistota.

Jen nerada se ovšem smířovala s tím, že copánky si musí nechat zaplétat v Trentonu. V Princetonu se salon, kde by zaplétali vlasy, dal čekat jen těžko — těch několik místních černochů

a černošek mělo pleť tak světlou a vlasy tak zplihlé, že si u nich copánky nedokázala představit. Ale když v odpolední výhni čekala na nádraží na vlak, přece jí běželo hlavou, jak jen v Prince-tonu takový podnik může chybět. V kabelce se jí roztekla čokoládová tyčinka. Na nástupišti čekalo ještě několik lidí, samí štíhlí běloši v krátkém, tenoučkém oblečení. Muž stojící nejbliže lízal zmrzlinu v kornoutku. Vždycky jí připadalo, že lízání zmrzliny je od dospělých amerických mužů tak trochu bezohlednost, zvláště když ji lízali na veřejnosti. Do stanice konečně doskřípěl vlak a muž se k ní — s důvěrností, již k sobě pojmají cizí lidé, které spojí nespokojenost s veřejnou službou — obrátil a utrousil: „To je dost.“ Usmála se na něj. Šedivějící vlasy měl komicky sčesané dopředu tak, aby mu zakrývaly lysinu. Určitě pracoval na univerzitě, ale ne v humanitních vědách, jinak by působil ostýchavěji. Možná v nějakém oboru, kde jsou věci pevně dané, například v chemii. Dřív by odpověděla: „Já vím,“ tím zvláštním americkým výrazem, kterým člověk spíše než to, že něco ví, vyjadřuje souhlas, načež by se s ním dala do řeči, jestli z něj náhodou nevypadne něco, co by mohla využít na svém blogu. Když projevila zájem a na něco se zeptala, lidem to lichotilo, a poté co domluvili a ona nic neříkala, povídali dál. Byli navyklí zaplňovat ticho. Pokud se jí zeptali, co dělá ona, neurčitě odpověděla: „Píšu blog o životním stylu,“ protože odpověď „Píšu anonymní blog *Rasovna aneb Různé postřehy neamerické černošky o amerických černoších (dříve známých jako negři)*“ by je vyvedla z míry. Několikrát to ale řekla. Jednou dredatému bělochovi, který seděl vedle ní ve vlaku. Jeho vlasy připomínaly staré spletené provazy a končily blondatými chomáči a na sobě měl potrhanou košili, zjevně nošenou s velkou zbožností, což ji přesvědčilo, že je to zarytý sociální aktivista a že by jí na blog tu a tam určitě dokázal přispět dobrým textem. „Dneska o rase každej v jednom kuse mele, černoši se musejí přestat brát tak vážně, teď se všechno točí kolem tříd, bohatý proti chudejm,“ řekl jí klidným tónem. Použila to jako úvodní větu příspěvku s názvem „Ne všichni bílí Američani s dredy jsou na

tom bledě“. Název blogu prozradila i chlapíkovi z Ohia, který se tísnil vedle ní v letadle. Určitě střední manažer, jak ho odhadla podle neforemného obleku a kontrastního límečku. Chtěl vědět, co Ifemelu myslí tím „blogem o životním stylu“, a když mu odpověděla, čekala, že zareaguje odměřeně nebo rozhovor ukončí nějakou nicneříkající ústupnou replikou typu: „Je přece jen jedna rasa, ta lidská.“ Místo toho ale prohlásil: „Nepíšete někdy o adopcích? V téhle zemi nikdo nestojí o černošské děti, a tím nemyslím míšence, ale skutečně černošské. Nechtějí je ani černošské rodiny.“

Vylíčil jí, že s manželkou černošské děcko adoptovali, a sousedi na ně koukají jako na mučedníky za pochybnou věc. Na blog o něm napsala příspěvek nazvaný „Ne každý bílý střední manažer z Ohia oblečený jako hastroš je takový, jaký si myslíte“; ten měsíc získal nejvyšší počet komentářů. Ještě teď ji napadlo, jestli si ho také přečetl. Doufala, že ano. Často sedávala v kavárnách, na letištích či vlakových nádražích, pozorovala cizí lidi, představovala si jejich životy a přemýšlela, kdo z nich nejspíš četl její blog. Teď už bývalý. Závěrečný příspěvek napsala teprve před několika dny a dosud pod ním narostl sloupeček dvou set sedmdesáti čtyř komentářů. Všichni ti čtenáři, jejichž řady se měsíc co měsíc rozrůstaly a kteří přidávali odkazy a přeposílali články do dalších diskusních skupin, věděli o tolik víc než ona; vždycky ji děsili i těšili zároveň. SapfickyDerrida, jeden z nejčastějších přispěvatelů, napsal: *Trochu mě udivuje, jak moc si to беру osobně. Hodně štěstí při té nespecifikované „životní změně“, ale brzy se prosím do blogosféry vrať. Tím svým nebojácným, dominantním, vtipným a podnětným hlasem vytváříš prostor k upřímným debatám o důležitém tématu.* Ačkoliv se Ifemelu snažila psát svěže a udělat dojem, čtenáři jako SapfickyDerrida, kteří ve svých komentářích sypali z rukávu statistiky a používali slova jako „reifikovat“, ji znervózňovali, takže si postupem času začínala připadat jako sup, který klove do mršin lidských příběhů a hledá, co by se dalo použít. Někdy stály její rasové souvislosti na hliněných nohou, jindy svému textu

sama nevěřila. Čím víc toho napsala, tím víc ztrácela jistotu. Každým příspěvkem seškrabávala další šupinu svého já, až si nakonec připadala nahá a falešná.

Muž s rozlízanou zmrzlinou si ve vagonu sedl vedle ní, a aby zamezila rozhovoru, zabodla pohled do země, na hnědou skvrnu od rozlitého ledového frapučina u nohou, a vydržela to až do Trentonu. Nástupiště se hemžilo černochoy, často tlustými, v krátkém, tenoučkém oblečení. Ještě pořád ji zarazelo, jaký je to rozdíl, když člověk popojede několik minut vlakem. Když se během prvního roku v Americe vypravila za tetičkou Uju do Flatlands — jela nejprve na newarskou Penn Station a tam přestoupila na metro —, praštilo ji do očí, že na manhattanských zastávkách vystupují většinou štíhlí běloši, a jak souprava pokračovala dále do Brooklynu, osazenstvo tloustlo a černalo. Sama o nich ovšem neuvažovala jako o „tlustých“, nýbrž „plnoštíhlých“, protože kamarádka Ginika ji hned upozornila mimo jiné na to, že „tlustý“ se v Americe neříká, protože z toho čiší morální odsudek jako ze slov „pitomec“ či „hajzl“, nejde o pouhý popis typu „malý“ nebo „vysoký“. A tak výraz „tlustý“ vyškrtila ze svého slovníku. Loni v zimě se jí však téměř po třinácti letech vrátil, když v supermarketu u pokladny platila obří pytlík tortillových chipsů a chlapík ve frontě za ní zamumlal: „Těmahle hnusama by se tlustý lidi vůbec cpát neměli.“ Překvapeně a trochu dotčeně na něj pohlédla a napadlo ji, že z toho bude perfektní příspěvek na blog — jak tenhle cizí člověk dospěl k názoru, že je tlustá. Chtěla text zveřejnit se štítkem „rasa, gender a proporce“. Jenže když se musela vypořádat s realitou doma v zrcadle, došlo jí, že až moc dlouho nebrala na vědomí, jak je jí najednou oblečení těsné, jak se jí stehna při chůzi třou o sebe, jak jí jisté části těla změkly, zaoblily se a při pohybu se natřásají. Skutečně byla tlustá.

Vyslovila ten výraz pomalu, poválela ho na patře, a přemýšlela o všech ostatních věcech, které se v Americe naučila neříkat nahlas. Skutečně byla tlustá. Ne vnadných tvarů, ne pěkně stavěná — tlustá. Jedině tohle slovo znělo pravdivě. Stejně tak

přehlížela tu tíhu v duši. Jejímu blogu se dařilo, každý měsíc měl tisíce unikátních návštěvníků, dostávala slušné honoráře za přednášky, měla postgraduální stipendium na Princetonu a vztah s Blainem — na poslední přání k narozeninám jí napsal: „Jsi jednoznačně moje životní láska“ —, a přece v duši cítila tíhu. Vnímala ji tam už nějakou dobu — chronickou ranní únavu, dojem jisté bezútěšnosti a neohraničenosti. S tím se pojila jakási neurčitá dychtivost, beztvaré touhy, kratičké fantazijní záblesky jiných životů, které mohla žít... To všechno se s plynoucími měsíci smísilo v bodavý stesk po domově. Pročesávala nigerijské webové stránky, nigerijské profily na Facebooku, nigerijské blogy a každé kliknutí přinášelo další příběh nějakého mladého člověka dekorovaného americkým či britským titulem, který se v poslední době rozhodl vrátit domů, aby tam rozjel investiční společnost, byznys v hudební produkci, módní značku, časopis, fastfoodovou franšizu. Dívala se na ty muže a ženy na fotografiích a cítila tupou bolest, touhu po čemsi ztraceném, jako by jí násilím rozevřeli dlaň a něco jí sebrali. Žili její život. Postupně dospěla k přesvědčení, že má být v Nigérii, že jedině tam může zapustit kořeny, aniž na ni neustále bude doléhat nutkání je zase vyškubnout a setřást hlínu. A pochopitelně tu byl ještě Obinze. Její první láska, první mileneček, jediný člověk, před nímž nikdy necítila potřebu se ospravedlňovat. Mezitím se z něj stal manžel a otec a roky nebyli v kontaktu, ale nemohla předstírat, že Obinze v jejím stesku po domově nehraje roli nebo že na něj často nemyslí, že se neprobírá společnou minulostí a nehledá náznaky čehosi, co nedokázala pojmenovat.

Ten neznámý hulvát v supermarketu — který ostatně sám nejspíš zápolil s problémy, vzhledem k tomu, jak byl ztrhaný a svíral rty — měl v úmyslu ji urazit, avšak místo toho ji jeho rýpnutí probudilo.

Začala plánovat a snít, hlásit se na různé pracovní pozice v Lagosu. Blainovi to zprvu neoznámila, jelikož nejdřív hodlala uzavřít princetonské stipendium, ale neřekla mu o tom,

ani když skončilo, protože nejprve chtěla nabyt jistoty. Jenže jak plynuly týdny, uvědomila si, že jistotu nikdy nezíská. A tak se mu s tím, že se vrací domů, nakonec svěřila a dodala: „Musím.“ Věděla, že v jejích slovech rozpozná tón konce.

„Proč?“ zeptal se v šoku z její zprávy téměř automaticky. Seděli u něj v obýváku v New Havenu, obtékal je jemný džez a denní světlo. Dívala se, jak to toho jejího dobráka vyvedlo z míry, a cítila, jak den nabývá smutného, osudového rázu. Žili spolu tři roky — tři roky vztahu bez zádrhelů, hladkého jako vyžehlené prostěradlo. Poprvé a naposledy se pohádali teprve před několika měsíci, kdy Blainovi ztuhl v očích vyčítavý výraz a odmítl se s ní bavit. Hádku ovšem překonali, hlavně díky Baracku Obamovi — společná víra je znovu stmelila. Během volební noci ji Blaine pevně držel, jako by Obamovo vítězství ve volbách bylo i jejich osobním vítězstvím. Poté ji s usazenou tváří políbil. A teď mu tady říkala, že je konec. „Proč?“ zeptal se. Jeho přednášky byly plné složitých myšlenkových pochodů a drobných nuancí, a přesto po ní teď požadoval jediný důvod, ptal se po *příčině*. K žádnému prozření u ní ale nedošlo a konkrétní příčina neexistovala, prostě se v ní navrstvila nespokojenost a utvořila masu, která ji poháněla. Tohle mu neprozradila, protože vědomí, že se tak cítí už nějakou dobu — že vztah s ním je jako žít si spokojeně doma, ale neustále vysedávat u okna a vyhlížet ven —, by ho ranilo.

„Vem si i tu kytku,“ řekl jí poslední den, kdy ho viděla, zatímco si balila oblečení, které u něj měla. Stál v kuchyni se svěšenými rameny a vypadal zničeně. Byla to jeho pokojová rostlina, tři bambusové stonky, z nichž jako příslib vyrůstaly zelené listy, a když si ji vzala, náhle ji probodla zdrcující samota a dolehla na ni na dlouhé týdny. Někdy ji pořád ještě pocítovala. Jak se člověku mohlo stýskat po čemsi, co už nechtěl? Blaine potřeboval něco, co mu nedokázala dát, ona potřebovala něco, co nedokázal dát on jí, a ji z toho — co by bývalo mohlo být, a co už bylo passé — svíral zármutek.

A tak se teď, v den naplněný letní hojností, ocitla na nástupišti v Trentonu a chystala se nechat si na cestu domů zaplést vlasy. Po kůži se jí převalovalo lepkavé horko. Na peronu spatřila jedince třikrát rozměrnější než ona a na jednoho z nich, ženu ve velmi krátké sukni, obdivně pohlédla. Ukazovat v minisukni štíhlé nohy, na tom Ifemelu nepřípadalo nic zvláštního — předvádět nohy, které svět obdivuje, je koneckonců snadné a neplyne z toho žádné riziko —, ale čin tlusté ženy v sobě nesl tiché přesvědčení, které člověk s nikým nesdílí, pocit oprávněnosti, kterou ostatní nevnímají. S jejím rozhodnutím vrátit se to bylo podobné — kdykoliv ji trápily pochyby, učinila své nejistotě přítrž tak, že si představila, jak statečně, téměř hrdinsky, stojí sama proti všem. Tlustá žena spoluorganizovala skupinku teenagerů. Vypadali na šestnáct či sedmnáct let a jejich žlutá trička vpředu i vzadu inzerovala jakýsi letní program. Shlukli se kolem ní, smáli se a bavili se. Ifemelu připomínali bratrance Dikea. Jeden z chlapců, tmavý a vysoký, štíhlé, svalnaté postavy sportovce, vypadal úplně jako on. Ne že by Dike někdy nosil boty, které vypadaly jako espadrilky. Říkal jim „šouračky“. Tenhle výraz byl novinka, poprvé ho použil před několika dny, když jí líčil, jak šel s tetičkou Uju nakupovat. „Máma mi chtěla koupit šílený boty. Ty přece chápeš, sestřenko, že nemůžu nosit šouračky!“

Před nádražím si Ifemelu stoupla do fronty na taxík. Doufala, že řidič nebude Nigerijec, protože v tom případě by stačilo, aby uslyšel její přízvuk, a buď by měl horečnou potřebu jí sdělit, že má magisterský titul, že taxikářením si jen přivydělává a jeho dcera je premiantka na Rutgersově univerzitě, nebo by jen nabručeně mlčel, vrátil by jí drobné a její poděkování by přešel bez povšimnutí, a celou dobu by se dotčeně litoval, že tahle krajanka, ještě k tomu taková dívenka, možná zdravotní sestra, účetní, nebo dokonce doktorka, se na něj dívá spatra. Všichni nigerijští taxikáři v Americe chovali přesvědčení, že ve skutečnosti taxikáři nejsou. Přišla na ni řada. Vyfasovala černocho ve středních letech. Otevřela dveře a mrkla na zadní

stranu sedadla řidiče. *Mervin Smith*. O nigerijské jméno nešlo, ale úplnou jistotu člověk neměl nikdy. Nigerijci si tu brali nej-různější jména. Sama byla kdysi někdo jiný.

Když pozdravil, ulevilo se jí, protože okamžitě poznala ka-ribský přízvuk.

Odpověděla mu a uvedla adresu afrického salonu Mariama. Tenhle ještě nezkoušela — chodila jinam, ale tam teď měli zavřeno, protože majitelka se zrovna vdávala doma v Pobřeží slonoviny —, věděla však, že bude vypadat jako všechny africké salony, které znala. Všechny se nacházely v části města, kde bylo plno graffiti a vlhkých budov, ale žádní běloši, a zdobily je zářivé vývěsní štíty s názvy typu Africký salon Aisha a Fatima. Měly radiátory, které se v zimě příliš rozpalovaly, a klimatizaci, která v létě nechládila, a pracovalo v nich plno frankofonních pletaček ze západní Afriky, z nichž jedné vždy salon patřil; ta mluvila nejlépe anglicky, zvedala telefony a ostatní ji poslouchaly. Často měla některá na zádech v kusu látky přivázané dítě, případně na přehozu rozloženém přes ošoupanou pohovku spalo batole. Tu a tam se zastavilo nějaké starší děčko. Nahlas a překotně se tu hovořilo francouzsky, wolofsky či malinke. Když ženy se zákazníci mluvily anglicky, znělo to lámaně, kuriózně, jako by si angličtinu předtím, než si osvojily americkou slangovost, nestihly pořádně zažít. Slova jim vycházela z úst nedokončená. Ve Filadelfii kdysi Ifemelu od jedné guinejské pletačky slyšela: „Šišáma takýho steka.“ Musela si to nechat ještě mnohokrát zopakovat, teprve pak pochopila, co žena říká: „Jéžiš, já měla takovýho vzteka.“

Mervin Smith byl hovorný pohodář. Jel a vykládal, jaké je hrozné horko a jak budou určitě preventivně vypínat proud.

„Starý lidi v takovejchhle vedrech umíraj. Když nemaj klimatizaci, musej do obchodáku, kde si ji můžou dopřát zdarma. Jenže občas je tam nemá kdo vzít. O starý lidi musíme pečovat,“ mudroval. Ifemelu mlčela, to ale jeho bodrostí nijak neotřásl.

„A jsme tu!“ oznámil, když zaparkoval před omšelým blokem. Salon se nacházel uprostřed, mezi čínskou restaurací Radost

a štěstí a večerkou, kde se prodávaly losy a sázanky. Uvnitř salonu visela ve vzduchu zanedbanost a ze stěn, polepených velkými plakáty různých stylů copánků a letáčky s nápisem RYCHLÉ VRÁCENÍ DANĚ, se odlupovala barva. Na vlasech usazených zákaznic tu pracovaly tři ženy, všechny v tričku a šortkách po kolena. V televizi, namontované na stěně v koutě a puštěné trochu moc nahlas, běžel nigerijský film, v němž jakýsi chlap zrovna mlátil schoulenou ječící manželku, což v mizerné zvukové kvalitě ještě víc dráždilo nervy.

„Dobrý den!“ pozdravila Ifemelu.

Podívaly se po ní všechny, ale odpověděla jen jediná, určitě Mariama, po níž se salon jmenoval: „Dobrý den. Vítejte.“

„Chtěla bych si nechat udělat copánky.“

„Jaký si přejete?“

Ifemelu odvětila, že by chtěla středně široké afrotwisty, a zeptala se, kolik to bude stát.

„Dvě stovky,“ odpověděla Mariama.

„Minulý měsíc jsem platila sto šedesát.“ Naposledy si vlasy nechávala zaplétat před třemi měsíci.

Mariama chvíli nic neříkala a soustředila se na vlasy, které právě pletla.

„Takže sto šedesát?“ zeptala se Ifemelu.

Mariama pokrčila rameny a usmála se. „Dobře, ale musíte přijít zas. Posadte se. Počkejte na Aishu. Brzo bude hotová.“ Mariama ukázala na nejmenší pletačku, která měla nějakou kožní nemoc — paže a krk jí pokrývaly znepokojivé spirálové fleky narůžověle smetanového odstínu, které vypadaly nakažlivě.

„Zdravím, Aisho,“ oslovila ji Ifemelu.

Aisha vrhla na Ifemelu letmý pohled a jen nepatrně kývla. Ve tváři měla prázdný, téměř zlověstný výraz. Bylo na ní cosi zvláštního.

Ifemelu se posadila nedaleko dveří. Větrák na otlučeném stole běžel na vysoké otáčky, ale na dusno v místnosti nestačil. Vedle větráku ležely hřebeny, balení umělých vlasů a příčesků,

časopisy, v nichž se vzdouvaly volné listy, hromádky pestrobarevných DVD. V jednom koutě, vedle automatu na bonbony a rezavého fénu, který sto let nikdo nepoužil, stál opřený smeták. Na obrazovce otec bil dvě děti — topornými údery jim fackoval vzduch nad hlavou.

„Ne! Zlej táta! Zlej chlap!“ vyjekla druhá pletačka, lepila se pohledem na obrazovku a při každé ráně sebou trhla.

„Z Nigérie?“ zeptala se Mariama.

„Ano,“ přisvědčila Ifemelu. „Odkud jste vy?“

„Já se sestrou Halimou jsme z Mali. Aisha je ze Senegalu,“ vysvětlila Mariama.

Aisha zrak nezvedla, ale Halima se na Ifemelu usmála. Z vřelé vědoucnosti jejího úsměvu vyzařoval pozdrav krajance z Afriky. Na Američanku by se stejným způsobem neusmála. Výrazně šilhala, zorničky jí ujížděly do opačných směrů, což Ifemelu vyvedlo z rovnováhy — nevěděla jistě, kterým okem se na ni Halima dívá.

Ifemelu se ovála časopisem. „Hrozné horko,“ zabědovala. Od těchhle žen se alespoň nemusela bát údivu: „Vám je horko? Vždyť jste z Afriky!“

„Tahle vlna veder je děsná. Včera se nám bohužel rozbila klimatizace, pardon,“ omlouvala se Mariama.

Ifemelu věděla, že se jim klimatizace nerozbila včera, že je rozbitá mnohem déle, možná celou dobu. I tak ale přikývla a poznamenala, že se možná porouchala z toho, jak jela věčně na plné obrátky. Zazvonil telefon. Mariama zvedla sluchátko a po chvílce prohlásila: „Přijďte rovnou.“ Přesně kvůli těmhle slovům se Ifemelu v afrických salonech přestala objednávat. Přijďte rovnou, řekli pokaždé, a když člověk dorazil, zjistil, že před ním ještě dvě zákaznice čekají na mikrocopánky, a majitelka vás stejně ujistila: „Moment, za chvíli přijde vypomoct sestra.“ Telefon se znovu rozdrčel a Mariama do něj spustila tentokrát francouzsky. Její hlas postupně přerostl v křik a musela přestat zaplétat, aby u hovoru mohla gestikulovat. Potom z kapsy vytáhla žlutý formulář Western Union,

rozložila ho a začala z něj diktovat čísla. „Trois! Cinq! Non, non, cinq!“

Žena, již zaplétala vlasy do drobných francouzských copánků, které musely tahat, se na ni obořila: „Dělejte! Nebudu tu tvrdnout celý den!“

„Pardon, pardon,“ kála se Mariama, ale než se znovu pustila do zaplétání, cifry ještě do telefonu sevřeného mezi ramenem a uchem zopakovala.

Ifemelu si otevřela knížku, *Třtinu* od Jeana Toomera, a proletěla několik stránek. Už nějakou dobu měla v plánu si ji přečíst a říkala si, že ji asi bude bavit — Blainovi se totiž nelíbila. Označil ji za „cenný počin“. Řekl to tím jemně shovívavým tónem, kterým mluvil, když probírali romány, jako by si byl jistý, že Ifemelu časem přijde k rozumu a uzná, že romány, které má rád Blaine — romány od mladých či relativně mladých autorů napěchované *věcmi*, fascinující, ohromující almanachy značek, hudby, komiksů a ikon, kde není místo na emoce, plné vět, které si jedna jak druhá stylově uvědomují vlastní stylovost —, jsou kvalitnější. Řadu jich přečetla, protože jí je doporučil, ale připomínaly jí cukrovou vatu, která se tak snadno rozplyne na jazyku a nezůstane po ní ani stopa.

Ifemelu román zavřela. Bylo příliš horko, nemohla se soustředit. Snědla kousek rozteklé čokolády, poslala esemesku Dikeovi, ať jí zavolá, až mu skončí basketbalový trénink, a znovu se ovála. Přečetla si nápisy na protější stěně — DODATEČNÉ ÚPRAVY COPÁNKŮ MAXIMÁLNĚ DO TÝDNE, ŠEKY NEPŘIJÍMÁME, PENÍZE NEVRACÍME —, ale pečlivě se vyhýbala pohledům do koutů, protože věděla, že by tam spatřila plesnívé zmuchlané noviny nacpané pod potrubím, špínu a dávno shnilé věci.

Když Aisha skončila, zeptala se, jakou si Ifemelu přeje barvu příčesku.

„Čtyřku.“

„Čtyřka ne,“ odvětila okamžitě Aisha.

„Tu ale používám.“

„Čtyřka taková špinavá. Nechcete jednička?“

„Jednička je moc černá, vypadá uměle,“ namítla Ifemelu a uvolnila si šátek. „Občas používám i dvojku, ale nejbližší mojí přirozené barvě je čtyřka.“

Aisha povýšeně pokrčila rameny, jako by chtěla naznačit, že když nemá zákaznice dobrý vkus, její problém to není. Sáhla do skříně, vytáhla dvě balení příčesků a zkontrolovala, jestli jsou stejné barvy.

Dotkla se Ifemeliných vlasů. „Proč nechcete se relaxér?“

„Mně se moje vlasy líbí tak, jak je pámbu stvořil.“

„Ale jak češete? Vždyť to nejde,“ divila se Aisha.

Ifemelu si přinesla vlastní hřeben a teď se pustila do česání. Postupovala jemně, a když skončila, husté, měkké vlasy, kroucené do droboučkých kudrlinek, jí lemovaly hlavu jako svatozář. „Pokud je pořádně navlhčíte, tak těžké to není,“ odvětila. Nasadila mámivý tón misionářky, který používala vždy, když se jiné ženy černé pleti snažila přesvědčit o kladech přírodních vlasů. Aisha zachrčela — zjevně nechápala, proč si někdo raději protrpí česání přírodních vlasů, když je může prostě narovnat relaxérem. Oddělila si část Ifemeliných vlasů, z hromádky na stole vyškubla proužek umělých a začala zručně kroutit.

„To tahá,“ ozvala se Ifemelu. „Neutahujte tolik.“ Jenže Aisha dál kroutila až do konce, a Ifemelu usoudila, že jí možná nerozuměla, a tak se problematického copánku dotkla a upozornila: „Tahá, tahá.“

Aisha jí ruku odstrčila. „Ne. Ne. Nešahat. Takhle dobrý.“

„Tahá to!“ zopakovala Ifemelu. „Povolte ho, buďte tak laskavá.“

Přihlížející Mariama spustila přívál francouzských slov. Aisha copánek povolila.

„Promiňte,“ omlouvala se Mariama. „Občas něčemu nerozumím.“

Ifemelu ovšem vyčetla Aishe v obličejí, že rozuměla až moc dobře. Byla to prostě nefalšovaná ženská z trhu, a finesy americké úslužnosti vůči zákazníkům šly mimo ni. Ifemelu si ji

představila, jak pracuje někde na trhu v Dakaru, jako pletačky v Lagosu si po vysmrkání utírá ruce do šatů, škubá zákaznici hlavou, aby si ji lépe nastavila, stěžuje si, jak má zákaznice vlasy husté, tvrdé či krátké, pokřikuje na kolemjdoucí ženy a celou dobu moc hlasitě rozpráví a moc utahuje.

Aisha mrkla na televizi a zeptala se: „Znáte?“

„Prosím?“

Aisha otázku zopakovala a ukázala na herečku na obrazovce.

„Ne,“ odpověděla Ifemelu.

„Jste přece Nigerijka.“

„Ano, ale neznám ji.“

Aisha pokynula směrem k hromádce DVD na stole. „Dřív samý vůdú. Hrůza. Teďka Nigérie je moc dobrý filmy. Takovej barák!“

Ifemelu neměla o nollywoodských filmech, jejich přepjaté teatrálnosti a nepravděpodobných zápletkách valné mínění, ale souhlasně přikývla, protože slyšet v jedné větě „Nigérie“ a „dobrý“ byl luxus — i z úst téhle zvláštní Senegalky —, a rozhodla se to vnímat jako předzvěst svého návratu domů.

Všichni, komu oznámila, že se stěhuje nazpátek, vypadali překvapeně a čekali nějaké vysvětlení, a když řekla, že se jí prostě chce domů, na čele jim vyskočily rozpačité vrásky.

„Zavíráš blog a prodáváš byt, aby ses vrátila do Lagosu a pracovala pro časopis, který ani tak dobře neplatí,“ shrnula tetička Uju a pak to zopakovala, jako by chtěla, aby si Ifemelu uvědomila, jakou hloupost se chystá učinit. Jedině z reakce Ranyinudo, dávné kamarádky v Lagosu, měla dojem, že dělá normální věc. „Do Lagosu se teď z Ameriky vrací kdekdo, tak se k nim koukej přidat. Člověk je každý den vídá, jak s sebou vláčí láhev s vodou, jako by měli leknout, když se co minutu nenapíjous,“ líčila Ranyinudo. Ifemelu s ní celé ty roky zůstala ve styku. Zprvu jí tu a tam napsala dopis, ale s tím, jak se otevíraly internetové kavárny, šířily se mobilní telefony a pomalu vzkvétal Facebook, začaly komunikovat častěji. To Ranyinudo jí před lety oznámila, že se Obinze žení: „Stal se z něj pracháč.“

Vidiš, o co jsi přišla?“ Ifemelu předstírala, že ji ta zpráva nijak nezasáhla. S Obinzem koneckonců přerušila kontakt a uteklo tolik času, navíc čerstvě začala chodit s Blainem a spokojeně vplula do života ve dvou. Jenže když zavěsila, nemohla na Obinzeho přestat myslet. Představa, jak se Obinze žení, v ní zanechávala jakýsi smutek, vybledlý smutek. Ale řekla si, že mu to přeje, a aby to sama sobě dokázala, rozhodla se, že mu napíše. Nevěděla jistě, jestli Obinze ještě používá starou adresu, a když e-mail posílala, tak trochu čekala, že neodpoví. Ale odpověděl. Podruhé už mu nenapsala, protože si mezitím připustila, že v ní ještě jakýsi plamínek plane. Nejlépe bylo dát od toho ruce pryč. Loni v prosinci, poté co jí Ranyinudo přiznala, že ho potkala v nákupním středisku s dcerkou (Ifemelu si ten nový, roztahaný moderní obchodák v Lagosu pořad nedokázala představit; když se o to pokusila, v duchu se jí vyjevil jen ten starý, přečpaný, který pamatovala) — „Vypadal hrozně *nažehleně* a má tak milou dcerku,“ líčila Ranyinudo —, ucítila Ifemelu ze všech těch změn, které v jejím životě proběhly, trýznivé bodnutí.

„Teďka Nigérie je moc dobrý filmy,“ zopakovala Aisha.

„Ano,“ přisvědčila nadšeně Ifemelu. Tohle teď dělala — vyhlížela znamení. Nigerijské filmy jsou fajn, takže fajn bude i její návrat domů.

„Vy budete Jorubka,“ odhadovala Aisha.

„Ne, Igbo.“

„Vy jste Igbo?“ Aishe se ve tváři poprvé objevil úsměv, kterým odhalila nejen drobné zuby, ale v neméně míře i tmavé dásně. „Já myslela jsem, že Jorubka — jste tmavá, Igbové světlí. Mí dva mužský taky Igbové. Moc fajn. Igbové umí o ženský starat.“

Aisha teď téměř šeptala a v hlase jí zarezonoval sexuální podtón. Barevné skvrny na pažích a na krku se jí v zrcadle proměnily v děsivé boláky. Ifemelu si představila, jak některé z nich pukají a vytéká z nich hnis, jiné se odlupují. Odvrátila zrak.

„Igbové umí o ženský starat,“ zopakovala Aisha. „Chci vdávat. Milujou mě, ale rodina chtějí Igbošku. Igbové prej berou jenom Igbošky.“

Ifemelu potlačila nutkání se zasmát. „Vy si chcete vzít oba?“ „Ne.“ Aisha učinila netrpělivé gesto. „Jeden. Ale je fakt? Igbové berou jenom Igbošky a naopak?“

„Igbové si berou různé lidi. Manžel mojí sestřenice je Joruba. Strýcova žena je ze Skotska.“

Aisha na chvíli přestala kroutit a zahleděla se na Ifemelu v zrcadle, jako by se rozhodovala, zda jí má věřit.

„Sestra říká, že Igbové berou jenom Igbošky,“ namítla.

„Jak to vaše sestra ví?“

„Zná v Africe hodně Igbové. Prodává látky.“

„Kde?“

„V Africe.“

„Kde přesně? V Senegalů?“

„Benin.“

„Proč místo konkrétní země říkáte jen ‚Afrika‘?“ zajímalo Ifemelu.

Aisha mlaskla. „Vy neznáte Amerika. Řeknete ‚Senegal‘ a Američani: ‚Kde to je?‘ Kamarádka z Burkina Faso, ptali jí: ‚To je v Latinský Americe?‘“ Aisha se s potutelným úsměvem ve tváři znovu pustila do kroucení. Nakonec se, jako by Ifemelu nemohla vůbec rozumět, jak to tady chodí, zeptala: „Jak dlouho vy v Americe?“

Ifemelu dospěla k závěru, že jí Aisha není ani trochu sympatická. Chtěla rozhovor utnout, aby během těch šesti hodin, co bude zaplétání trvat, zaznělo jen to, co zaznít musí, a tak předstírala, že neslyšela, a místo toho vytáhla telefon. Dike jí na esemesku pořád ještě neodpověděl. Vždy reagoval během několika minut, ale možná měl ještě trénink nebo s kamarády sledoval nějaké praštěné video na YouTube. Zavolala mu a zvýšeným hlasem mu nechala sáhodlouhý vzkaz — mluvila o jeho tréninku, ptala se ho, jestli je v Massachusetts stejně horko a jestli ještě platí, že jde s Paige dneska do kina. Ve chvílkové lehkovážnosti napsala e-mail Obinzemu, a aniž si povolila ho po sobě přečíst, odeslala ho. Oznámila mu, že se stěhuje zpět do Nigérie, a třebaže už tam na ni čekalo pracovní místo,

třebaže už její auto mířilo lodí do Lagosu, náhle vůbec poprvé pocítila, že je to skutečně tak. *Nedávno jsem se rozhodla přestěhovat zpět do Nigérie.*

Aisha se nenechala odradit. Jakmile Ifemelu zvedla zrak od telefonu, znovu se zeptala: „Jak dlouho vy v Americe?“

Ifemelu si dala na čas a telefon vracela do kabelky pomalu. Stejnou otázku jí položili už před lety na svatbě jedné z kamarádek tetičky Uju. Tenkrát odpověděla, že dva roky, což byla pravda, ale úsměšek ve tváři toho Nigerijce ji naučil, že aby ji Nigerijci v Americe, Afričané v Americe a vůbec přistěhovalci v Americe brali vážně, potřebuje těch let víc. Už když tady pobývala pouhého tři a půl roku, začala říkat šest. Po pěti letech říkala osm. Teď už to dělalo třináct let, a lhát se zdálo zbytečné, přesto si však přidávala.

„Patnáct let,“ odpověděla.

„Patnáct? Dlouho.“ Aishe se do očí vkradl nový výraz respektu. „Tady v Trenton?“

„V Princetonu.“

„Princeton.“ Aisha se odmlčela. „Studentka?“

„Právě jsem dokončila stipendium,“ prohlásila s vědomím, že Aisha netuší, co takové stipendium znamená, a v té vzácné chvíli, kdy Aisha vypadala zaskočeně, pocítila Ifemelu jakési zvrácené potěšení. Ano, Princeton. Ano, město, které si Aisha mohla jen představovat, kde zásadně nevyvěšují nápisy RYCHLÉ VRÁCENÍ DANĚ — lidé v Princetonu rychle vracet daně nepotřebují.

„Ale odlétám zpátky do Nigérie,“ dodala Ifemelu, a vzápětí toho zalitovala. „Příští týden.“

„Na návštěva.“

„Ne. Stěhuju se zpátky. Budu v Nigérii žít.“

„Proč?“

„Jak to myslíte, proč? Proč ne?“

„Radši tam posílat peníze. Nebo váš otec velký zvíře? Máte konexe?“

„Našla jsem tam práci,“ vysvětlila.

„Jste patnáct let v Americe a teď vracíte kvůli práci?“ uculila se Aisha. „To tam klidně zůstanete?“

Aisha upomněla Ifemelu na to, co jí řekla tetička Uju, když si konečně připustila, že to neteř s návratem myslí vážně: *Zvládneš to?* Ten náznak, že ji Amerika nějak nezvratně změnila, se jí zaryl pod kůži jako trn. Že by to v Nigérii „zvládla“, si podle všeho nemysleli ani její rodiče. „Aspoň už máš americké občanství, takže se do Ameriky můžeš kdykoliv vrátit,“ prohlásil její otec. Oba se plni naděje ptali, jestli s ní přijede i Blaine. Sledovala s pobavením, jak často se teď na Blaina vypyřádávají, když si předtím na pomyšlení, že chodí s americkým černochem, museli notnou dobu zvykat. Představovala si, že tiše spřádají plány, jak se Ifemelu bude vdávat — matka že promýšlí barvy a dodavatele občerstvení, otec že zvažuje, jakého významného přítele by mohl poprosit o finanční podporu. K tomu, aby jim Ifemelu uchovala naději — která jim stačila ke štěstí —, bylo třeba velice málo, a tak jim ji nechtěla kazit. Proto otci namluvila: „Rozhodli jsme se, že se nejdřív vrátím sama a Blaine přijede za pár týdnů.“

„Vynikající,“ zhodnotil to otec a Ifemelu už nic neřekla, protože nejlepší bylo nechat věci ve vynikajícím stavu.

Aisha ji trochu moc zatahala. „Patnáct let v Americe, to je dost dlouho,“ konstatovala, jako by nad tím celou dobu přemýšlela. „Máte mužskýho? Jste vdaná?“

„Do Nigérie se vracím i za svým přítelem,“ překvapila Ifemelu sebe samu. *Za svým přítelem*. Lhát cizím lidem, vytvářet si před nimi verze vlastního života, jak si jej člověk maloval, bylo tak snadné.

„Aha! To pak jo!“ zaradovala se Aisha — konečně jí Ifemelu uvedla nějaký srozumitelný důvod, proč se chce vrátit. „Budete vdávat?“

„Možná. Uvidíme.“

„Aha!“ Aisha přestala zaplétat a upřeně, strnule se na ni zadívala v zrcadle. Ifemelu na chvíli dostala strach, že má pletačka jasnovidcké schopnosti, a její lež prokoukne.

„Chci vás předvíst svý mužský. Zavolám jich. Přijdou a vy kouknete. Nejdřív Chijioke. Chijioke taxikář. Pak Emeka. Eme-ka sekuriťák. Budete uvidět.“

„Kvůli mně jim volat nemusíte.“

„Kdepak, zavolám. Vy jich řeknete, že Igbo může se vzít i Ne-igboška. Vám budou poslouchat.“

„Ne, vážně. To nemůžu.“

Aisha mluvila dál, jako by ji neslyšela. „Vy řeknete. Vám budou poslouchat. Jste jejich igboská sestra. Může vzít se i Ne-igboška. Chci vdávat.“

Ifemelu na Aishu pohlédla. Jakkoliv se to zdálo nepravdě- podobné, tahle drobná Senegalka s nevýrazným obličejem a flekatou kůží chodila se dvěma Igby naráz a teď trvala na tom, že se s nimi Ifemelu musí seznámit a zkusit je přesvědčit, aby si Aishu vzali. Býval by z toho dobrý příspěvek na blog: „Ne-obyčejný případ neamerické černošky aneb Jak může člověk pod tlakem imigrantského života začít blbnout“.

KAPITOLA 2

Obinze její e-mail poprvé uviděl na zadním sedadle svého range roveru v nehybném lagoském provozu. Sako mu viselo přes přední sedadlo, na jedno okénko se mu zvenčí lepilo zrzavé žebrající dítě, na druhé pouliční prodavač tiskl barevná CD, ve ztlumeném rádiu vysílali zprávy v nigerijském pidžinu a všechno kolem se halilo do šedého přítmí blížícího se deště. Obinze ztuhl a zadíval se na svůj blackberry. Nejdřív zprávu jen proletěl a bezděčně zatoužil po tom, aby byla delší. *Strůpku, kedu? Doufám, že se Ti daří v práci i v osobním životě. Ranyinudo říkala, že Tě tuhle potkala a že máš děcko! Pyšný táta. Blahopřeju. Nedávno jsem se rozhodla odstěhovat zpátky do Nigérie. Za týden bych měla dorazit do Lagosu. Budu moc ráda, když zůstaneme v kontaktu. Měj se fajn, Ifemelu.*

Přečetl si e-mail ještě jednou pomalu a pocítil nutkání přejet si rukou po něčem hladkém — po kalhotách, po oholené hlavě. Oslovila ho „Strůpku“. V posledním e-mailu, který poslala těsně předtím, než se oženil, ho titulovala „Obinze“, omluvila se, že se na dlouhé roky odmlčela, zvesela mu popřála, ať je šťastný, a zmínila se o americkém černochovi, se kterým žije. Laskavý e-mail. Obinze ho nesl značně nelibě. Dokonce si toho amerického černocha vygoogloval — proč by ostatně uváděla jeho celé jméno, kdyby nechtěla, aby si ho vygoogloval? Přednášel na Yale. Představa, že Ifemelu žije s chlápkiem, který na svém blogu mluví o přátelích jako o „páscích“, doháněla

Obinzeho k zuřivosti, ale poslední kapkou pro něj byla fotografie zachycující tohohle amerického černochoha v uměle ošoupaných džínách a brýlích s černými obroučkami. Švihácký intelektuál, čpělo ze snímku. To proto jí odpověděl chladně. *Díky za přání, v životě jsem nebyl šťastnější,* napsal. Doufal, že Ifemelu zareaguje nějak posměšně — první e-mail neobsahoval nic ani vzdáleně kousavého, což se jí vůbec nepodobalo —, ale už neodepsala, a když jí po líbáncích v Maroku poslal další e-mail, že by rád zůstal v kontaktu a že by si občas mohli dát vědět, neodpověděla.

Provoz se dal do pohybu. Drobně přšelo. Žebrající kluk běžel dál vedle auta, už s teatrálnějším výrazem v laních očích a horečnými posunky — znovu a znovu si přikládal ruku se sevřenými prsty k ústům. Obinze stáhl okénko a vystrčil ruku se stonairovou bankovkou. Ve zpětném zrcátku ho se zasmušilým nesouhlasem pozoroval jeho řidič Gabriel.

„Bůh vám žehnej, oga!“ zahalekal kluk.

„Nedávejte těm žebrákům peníze, pane,“ ozval se Gabriel. „Jsou všichni bohatí. Žebráním si vydělávají velké peníze. Slyšel jsem o jednom, co si v Ikeje postavil barák se šesti byty!“

„A co že místo šoférování radši nežebraáte, Gabrieli?“ zeptal se Obinze a trochu moc srdečně se zasmál. Rád by se Gabrielovi svěřil, že právě dostal e-mail od své bývalé lásky z univerzity, vlastně z univerzity i střední školy. Jednou, to si poprvé nechala sundat podprsenku — ležela na zádech a tlumeně vzdychala, ruka s roztaženými prsty jí spočívala na jeho hlavě —, prohlásila: „Oči jsem sice měla otevřené, ale strop jsem neviděla. To se mi ještě nikdy nestalo.“ Jiné dívky by předstíraly, že na sebe nikdy žádného kluka nenechaly sáhnout, ona ale ne, nikdy. Měla v sobě jakousi svěží upřímnost. Tomu, co spolu dělali, když měl matku pryč, těm vřelým pletkám a propletencům, kdy leželi na jeho posteli jen ve spodním prádle a dotýkali se, líbali se, sáli jeden druhého a v nápodobě skutečného aktu vlnili boky, začala říkat *strop*. *Toužím po stropu*, napsala mu jednou zezadu na sešit na zeměpis. Ještě dlouho poté na ten sešit nedokázal

pohlédnout bez narůstajícího rozechvění, bez pocitu tajného vzrušení. Když na univerzitě konečně přestali napodobovat, začala mu — laškovně, vyzývavě — říkat „Strůpku“. Pokud se ovšem pohádali nebo ji přepadla mrzutost, říkala mu „Obinze“. „Zed“, jak mu přezdívali kamarádi, nikdy nepoužívala. Jednoho ospalého dne po zkouškách v prvním semestru si přisedla ke skupince přátel okolo špinavého umělohmotného stolku v lokálu u kampusu a kamarád Okwudiba se jí zeptal: „Proč mu vlastně říkáš „Strůpku“?“. Napila se z láhve nealkoholického piva, polkla, pohlédla na Obinzeho a prohlásila: „Protože vyrostl až do stropu, nevidíte?“. Záměrně to pronesla pomalu a rty se jí poroztáhly do úsměvu, čímž jim jasně naznačila, že to není ten pravý důvod. Vysoký navíc vůbec nebyl. Kopla ho pod stolem a Obinze jí kopnutí opětoval. Sledoval, jak se jeho kamarádi smějí. Všichni se jí tak trochu báli a zároveň ji tak trochu milovali. Jestlipak viděla strop, když se jí dotýkal ten americký černoch? Používala výraz „strop“ i s jinými muži? Náhlé pomýšlení, že možná ano, ho vyvedlo z rovnováhy. Zazvonil mu telefon a Obinze si na chvíli popleteně myslel, že mu z Ameriky volá Ifemelu.

„Zlato, *kedu ebe I no?*“ Slovy „Kde jsi?“ začínala jeho žena Kosi každý telefonát. Když jí sám volal, nikdy se jí na to, kde je, neptal, ale stejně mu to hlásila: Zrovna jedu do salonu. Jsem na Třetím Pevninském mostě. Jako by se, když zrovna nejsou spolu, potřebovala ujistit o své fyzické existenci. Měla vysoký, dívčí hlas. V půl osmé začínal u náčelníka večírek a už minula šestá.

Vysvětlil jí, že uvázl v zácpě. „Ale hýbe se to, právě jsme za-bočili na Mbadiweho bulvár. Už jedu.“

Na dálnici z Lekki déšť zeslábl a auta se rozjela. Brzy už Gabriel troubil před vysokými černými vraty Obinzeho domova. Mohammed, šlachovitý vrátný ve špinavě bílém kaftanu, bránu svižně otevřel a pozvedl ruku na pozdrav. Zjevila se světlehnědá budova se sloupovím a Obinze se na ni zadíval. V domě zařízeném nábytkem dovezeným z Itálie bydlela kromě něj jeho žena, dvouletá dcerka Buchi, chůva Christiana, manželčina

sestra Chioma, která tu momentálně trávila nucené volno, protože probíhala další stávka univerzitních kantorů, a nová služebná Marie z Beninské republiky — Obinzeho manželka totiž dospěla k závěru, že nigerijské služebné nestojí za nic. V místnostech panoval příjemný chládek, větráky klimatizace se tiše pohupovaly a v kuchyni to vonělo kari a tymiánem. Dole hrála CNN, nahoře běžely animované seriály a to vše prostupovala nerušená atmosféra blahobytu. Obinze vylezl z auta. Kráčel toporně, těžce zvedal nohy. V uplynulých měsících na něj ze všeho, co získal — z rodiny, domů, aut, bankovních účtů — začal doléhat pocit přesycenosti a čas od času dostal nutkání celou tu bublinu propíchnout špendlíkem, aby splaskla, aby se osvobodil. Už si nebyl jistý — vlastně tu jistotu nikdy neměl —, jestli se mu jeho život líbí doopravdy, nebo jen proto, že se mu líbit má.

Ještě než stihl dojít ke dveřím, otevřela mu Kosi. „Zlato!“ Už se kompletně nalíčila, pleť jí zářila a Obinze si jako častokrát pomyslel, jak je nádherná — dokonalé mandlové oči, rysy až neskutečně souměrné. Šaty z mačkaného hedvábí měla v pase pevně stažené, čímž její postava dostávala výrazný tvar přesýpacích hodin. Obinze ji objal a pečlivě se vyhnul růžové rtěnce s tmavěji růžovou konturou.

„Večerní slunce! *Asa! Ugo!*“ zahlaholil. „Až na ten večírek přijedeš, náčelník ani nebude muset rozsvěcet.“

Zasmála se. Stejně, s nezastíranou souhlasnou radostí z vlastní krásy, se smála, když se jí ptali: „Vaše matka je běloška? Vy jste míšenka?“ Měla totiž velmi světlou pleť. To její uspokojení, když ji omylem považovali za smíšenou rasu, jej vždy vyvádělo z míry.

Mírně nejistým krokem batolete k němu běžela Buchi. „Tati, tati!“ Měla na sobě květinové pyžamo a sladce voněla dětským krémem; zrovna ji vykoupali. „Buch-buch! Tátova Buchi!“ Vyhoupl si jí k sobě, vlepil jí pusou, přivínil se jí ke krku, a protože ji to pokaždé rozesmálo, tradičně s ní mávl, jako by ji chtěl hodit na podlahu.

„Dáš si koupel, nebo se jenom převlíkneš?“ zeptala se Kosi. Šla za ním nahoru, kde už mu na postel rozložila modrý kaftan. Sám by si raději vzal košili nebo jednodušší kaftan než tenhle s příliš ozdobnými výšivkami, který mu Kosi za přemrštěnou sumu koupila u jednoho z těch nových, snobských módních návrhářů na „Ostrově“, v ostrovní části Lagosu. Ale chtěl jí vyjít vstříc.

„Jenom se převlíknu,“ odpověděl.

„Jak bylo v práci?“ zeptala se jako vždy tím svým neurčitým, příjemným způsobem. Řekl jí, že přemýšlí o tom novém činžáku v Parkview, který zrovna dostavěl — doufá, že si ho pronajme Shell, protože ropné společnosti patří vždy k nejlepším nájemcům, nikdy si nestěžují na prudké zvyšování cen a není pro ně problém platit v amerických dolarech, takže se nikdo nemusí zabývat rozkolísanou nairou.

„Neboj.“ Dotkla se ho na rameni. „Bůh tu Shell přivede. Zvládneme to, zlato.“

Ve skutečnosti už si ropná společnost budovu pronajala, ale Obinze ženě někdy takové nesmysly vykládal, protože zčásti doufal, že se ho na něco zeptá nebo něco zpochybní, ale věděl, že to neudělá, protože se chtěla jen ujistit, že se jejich životní podmínky nezmění, a jak toho Obinze docílí, to nechávala zcela na něm.

Věděl, že se na náčelníkově večírku bude jako obyčejně nudit, ale protože chodil na všechny jeho večírky, šel i na tenhle. Po každé když zaparkoval před náčelníkovým rozsáhlým komplexem, vzpomněl si, jak sem přijel se sestřenkou Nneomou poprvé. Vrátil se tehdy čerstvě z Anglie, v Lagosu pobýval teprve týden, ale Nneoma už reptala, že se u ní nemůže jen tak apaticky povalovat a číst si.

„Žádný takový! *O gini?* Myslíš, že jseš s tímhle problémem první? Musíš vstát a činit se. Činí se každě. O to v Lagosu jde,“ kárala ho. Měla schopné ruce s mozolnatými dlaněmi a řadu obchodních aktivit — do Dubaje létala nakupovat zlato, do

Číny dámské oblečení a nedávno se stala distributorkou pro producenta mražených kuřat. „Řekla bych ti, ať mi jdeš pomoci s obchodama, ale ne, jseš moc měkkej, mluvíš moc anglicky. Potřebuju někoho, kdo má *gra-gra*,“ vysvětlila.

Obinze byl pořád otřesený z toho, co se mu stalo v Anglii, stále ještě nedokázal shodit nánosy sebelítosti, a Nneomina pohrdlivá otázka — „Myslíš, že jseš s tímhle problémem první?“ — ho rozhodila. Tahle sestřenice, která vyrostla na vesnici a na svět pohlížela neúprosnýma, necitlivýma očima, vůbec nic nechápala. Jenže postupně mu docházelo, že má Nneoma pravdu — nebyl první a nebude ani poslední. Začal odpovídat na pracovní nabídky v novinách, jenže na pohovor si ho pořád nikdo nezval a jeho kamarádi ze školy, kteří teď pracovali v bankách a u mobilních operátorů, se mu už pomalu vyhýbali — báli se, že jim do ruky strčí další životopis.

Jednoho dne Nneoma prohlásila: „Znám jednoho velkého boháče, ‚náčelníka‘. Hrozně mě uháněl, ale... odmítla jsem ho. Se ženskýma má vážnej problém a může někoho nakazit AIDS. Ale znáš tyhle chlapy, jestli někoho nedokážou pustit z hlavy, tak ženskou, která jim řekne ‚ne‘. Takže mi čas od času zavolá a já se s ním někdy jdu pozdravit. Dokonce mi i dal kapitál, abych mohla znovu rozjet byznys, když mě loni všechny ty děti Satana okradly o peníze. Pořád ještě věří, že mu jednoho dne přece jen budu po vůli. Cha, *o di egwu*, k čemu? Vezmu tě k němu. Když je v dobrý náladě, umí se chovat velkomyslně. V týchle zemi zná každýho. Třeba nám dá doporučení pro nějakýho ředitele.“

Dovnitř je pustil majordomus. Náčelník, rozverný a energický chlapík drobnější postavy, seděl na pozlacené židli, která vypadala jako trůn, a obklopen hosty popíjel koňak. Teď vyskočil: „Nneomo! Jste to vy? Tak vy jste si na mě dneska vzpomněla!“ Nejprve Nneomu objal, načež poodstoupil, aby si bezostyšně prohlédl její boky, vykreslené ve vypasované sukni, a prodloužené vlasy, které jí splývaly na ramena. „Chcete, abych dostal infarkt, co?“

„Jak bych vám já mohla způsobit infarkt? Co si bez vás počnu?“ zalaškovala Nneoma.

„Však vy víte jak,“ odvětil náčelník a tři muži kolem něj, jeho hosté, chápavě propukli v hurónský řehot.

„Náčelníku, tohle je můj bratranec Obinze. Jeho matka, otcova sestra, je ta profesorka,“ vysvětlovala Nneoma. „Od začátku do konce mi platila školné. Nevím, kde bych bez ní dneska byla.“

„Výborně, výborně!“ ocenil náčelník a zadíval se na Obinzeho, jako by měl na té štědrosti nějakou zásluhu.

„Dobrý večer,“ pozdravil Obinze. Překvapilo ho, že je náčelník tak trochu hejsek, který zjevně úzkostlivě dbá na to, aby dobře vypadal — lesklé, pěstěné nehty, u nohou vyuzuté černé sametové pantofle a kolem krku diamantový kříž. Obinze očekával nějakého urostlejšího chlapíka drsnějšího zevnějšku.

„Posadte se. Co vám můžu nabídnout?“

Jak Obinze později zjistil, důležití muži a ženy nemluvili s lidmi, ale na lidi. I ten večer náčelník mluvil a mluvil, kázal o politice a jeho hosté vykřikovali: „Přesně tak! Máte pravdu, náčelníku! Díky!“ Měli na sobě stejnokroj lagoské zlaté mládeže — kožené pantofle, džíny a těsné košile s rozhalenkou, všechno s logem nějaké známé značky —, ale v jejich chování se skrývala zřejmá dychtivost strádajících.

Když hosté odešli, obrátil se náčelník na Nneomu. „Znáte tu písničku ‚Kdo ví, co bude zítra‘?“ Načež se s dětinským elánem pustil do zpěvu: *Kdo ví, co bude zítra! Zít-ra! Kdo ví, co bude zítra!* Další vydatný stříkanec koňaku do skleničky. „Právě na tomhle principu tahle země stojí. Na tomhle zásadním principu. Kdo ví, co bude zítra. Pamatujete se na ty velkobankéře během Abachovy vlády? Mysleli si, že jim patří půlka země, a ani se nenadáli a posadili je do vězení. Koukněte na toho nuzáka, co předtím nezvládal platit nájem, potom od Babangidy dostal ropný vrt a teď má soukromý tryskáč!“ Náčelník vítězoslavným tónem prezentoval obyčejné postřehy jako velkolepé objevy a Nneoma poslouchala, usmívala se a přitakávala. Se zaujetím to až

přeháněla, jako by laskání náčelníkova ega širším úsměvem a pohotovějším smíchem zaručovalo, že jim pomůže. Obinze se bavil tím, jak zjevně to vypadalo, jak otevřeně Nneoma koketuje. Náčelník je však jen podaroval bednou červeného vína a Obinzemu neurčitě řekl: „Stavte se příští týden.“

Obinze náčelníka navštívil nejen příští týden, ale i ten další. Nneoma mu poradila, ať se kolem něj prostě motá tak dlouho, dokud pro něj náčelník něco neudělá. Majordomus vždy podával čerstvou pepřovou polévku — sytě aromatické kousky ryby ve vývaru —, po níž Obinzemu teklo z nosu a pročištila se mu hlava. Také mu jaksi odblokovala budoucnost a naplnila ho nadějí, takže spokojeně seděl a naslouchal náčelníkovi a jeho hostům. Tohle průhledné choulení skoro bohatých v přítomnosti bohatých a bohatých v přítomnosti velmi bohatých Obinzeho fascinovalo. Zdálo se, že mít peníze znamená nechat se jimi sžírat. Obinze pocítoval odpor i touhu zároveň — litoval je, ale také si představoval, že je jedním z nich. Jednoho dne náčelník vypil víc koňaku než obvykle a chaoticky blábolil, jak jsou druzí schopni bodnout člověka do zad, jak malým chlapcům roste ocas a jak si nevděční troubové najednou začínají myslet, že mají za ušima. Obinze nevěděl jistě, jak se to přesně semlelo, ale někdo zkrátka náčelníka vyvedl z klidu, a otevřela se příležitost. Jakmile se ocitli sami, oslovil ho: „Náčelníku, jestli vám můžu nějak pomoci, tak prosím řekněte. Na mě se můžete spolehnout.“ Ta slova ho samého překvapila. Na chvíli popřel sám sebe. To ta slastně omamná pepřová polévka. Tohle znamenalo „činit se“. Byl v Lagosu, a musel se činit.

Náčelník na něj dlouze, lišácky pohlédl. „Lidí jako vy potřebujeme v téhle zemi víc. Lidí z dobrých rodin, s dobrým vychováním. Jste džentlmen, vidím vám to na očích. A vaše matka je profesorka. To není jen tak.“

Obinze se pousmál, aby v reakci na tuhle zvláštní pochvalu naznačil pokoru.

„Jste hladový a upřímný, to je v téhle zemi velká vzácnost. Je to tak?“ zeptal se náčelník.

„Ano,“ přisvědčil Obinze, i když si nebyl jistý, jestli souhlasí s tím, jak jej náčelník popsal, nebo s tím, že jsou to tak vzácné vlastnosti. Na tom ovšem nezáleželo, protože náčelník jistě zněl.

„Hladoví jsou v téhle zemi všichni, dokonce i ti bohatí, nikdo ale není upřímný.“

Obinze přikývl a náčelník se na něj znovu dlouze zahleděl, načež se zase tiše obrátil ke svému koňaku. Při příští návštěvě už to byl zase ten starý, upovídaný náčelník.

„Přátelil jsem se s Babangidou. Přátelil jsem se s Abachou. Teď když je pryč armáda, přátelím se s Osabanjem,“ vykládal. „A víte proč? Snad proto, že jsem pitomec?“

„Ovšemže ne, náčelníku,“ ujišťoval ho Obinze.

„Prohlásili, že Národní organizace na podporu farem je zkorumpovaná a že ji zprivatizují. Víte o tom? Ne. Jak o tom vím já? Protože mám přátele. Než byste se to dozvěděl, už bych byl připravený a vytěžil z arbitráže. Takhle vypadá náš volný trh!“ zasmál se náčelník. „Tuhle organizaci založili v šedesátých letech a vlastní nemovitosti všude možně. Ty domy jsou celé shnilé a střechy žerou termity. Přesto je ale prodávají. Koupím sedm baráků po pěti milionech. Víte, za kolik je vedou v účetnictví? Za milion. A víte, jakou mají reálnou cenu? Padesát milionů.“ Náčelník se odmlčel a zahleděl se na jeden ze svých mobilních telefonů, který se rozezvonil — před sebou měl na stole vyskládané čtyři —, ale pak ho nechal vyzvánět a zabořil se do sedačky. „Potřebuju někoho, kdo tenhle obchod povede.“

„Ano, pane, to zvládnou,“ přikývl Obinze.

Když se později o jeho úspěchu dozvěděla Nneoma, jala se mu rozjařeně udílet rady. Seděla na posteli a čas od času se plácla po hlavě — svédila ji kůže na temeni a lépe se pod přičeskem poškrábat nemohla.

„Tohle je tvoje příležitost! Zede, oči na stopkách! Má to sice moc honosnej název, 'evaluační poradenství', ale těžký to není. Prostě odhadneš nemovitost pod cenou, ale aby to vypadalo,

jako že dodržíš náležitý postup. Pak ji koupíš, polovinu prodáš, abys získal zpátky kupní cenu, a rázem jseš v branži! Zaregistruješ si vlastní firmu a pak už si jenom staviš barák v Lekki a nakupuješ fára, naše rodný město požádáš, aby ti přihrálo nějaký ten titul, a kamarády, aby ti napsali blahopřejnej vzkaz do novin. Než se naděješ, bude ti každá banka, do který vejdeš, chtít okamžitě nacpat půjčku, protože si bude myslet, že už ty peníze nepotřebuješ! A až si tu firmu zaregistruješ, musíš si obstarat nějakýho bělocha. Sehnat jednoho z těch svejch bělošskejch přátel v Anglii. Všem rozhlásíš, že je to tvůj generální ředitel. Uvidíš, jak ti *oyinbo* generální ředitel otevře dveře. Dokonce i náčelník má pár bělochů, který si vodí s sebou, když potřebuje udělat dojem. Povídám ti, takhle to v Nigérii funguje.“

Takhle to skutečně fungovalo — a dosud funguje, jak Obinze z vlastní zkušenosti věděl. Tehdy ho ohromilo, jak je tahle metoda snadná. Když poprvé přišel do banky s písemnou nabídkou, připadal si jako ve snu — pronášel slova „padesát“ a „padesát pět“ a vynechával přitom „milionů“, protože to se rozumělo samo sebou. Také ho zarazelo, jak snadná je najednou řada dalších věcí, jak mu i pouhé zdání bohatství uhlazuje cestu. Stačilo, aby přijel k bráně ve svém BMW, a vrátní už mu salutovali a bez ptaní mu otevírali. Dokonce i na americkém velvyslanectví se chovali jinak. Před lety, když čerstvě dostudoval a opájel se americkými ambicemi, mu odmítli vydat vízum, s novými bankovními výpisy ho však dostal snadno. Při první cestě se ho hovorný, vřelý imigrační úředník na letišti v Atlantě zeptal: „Tak kolik u sebe máte v hotovosti?“ Když Obinze odpověděl, že moc ne, vypadal muž překvapeně. „Věčně tu zažívám, jak Nigerijci proclívají tisíce a tisíce dolarů.“

Tohle z něj teď bylo, ten typ Nigerijce, u nějž se čeká, že bude na letišti proclívat velké sumy. Vyvolalo to v něm zvláštní, dezorientující pocit, protože překotný vývoj svého života nestíhal mentálně obsáhnout, a cítil, že mezi jeho skutečným já a tím, kým být má, se rozpíná propast.

Stále ještě nepochopil, proč se mu náčelník rozhodl pomoci, využít jeho služeb a pomíjet, ba dokonce podpořit to, jak Obinze z jeho kroku úžasně vytěžil. Poklonkujících ná-
vštěvníků — příbuzných a přátel, kteří přiváděli další příbuz-
né a přátele — s kapsami plnými žádostí a proseb se přece do
náčelníkova domu linula celá procesí. Někdy mu vrtalo hlavou,
jestli ho náčelník jako hladového a upřímného chlapce, z nějž
udělal velké zvíře, jednoho dne o něco nepožádá. V melodrama-
tičtějších chvílích si představoval, jak mu náčelník ukládá, aby
zosnoval atentát.

Dorazili na náčelníkův večírek a Kosi se hned vydala po míst-
nosti. Objímala muže a ženy, které sotva znala, starší s pře-
hnanou úctou oslovovala „madam“ a „pane“, vychutnávala si
pozornost, kterou přitahovala její tvář, ale zároveň potlačovala
svou osobnost, aby někomu taková krása nepřipadala trochu
moc nebezpečná. Jedné ženě pochválila vlasy, jiné šaty, něja-
kému muži zase kravatu. Hojně používala větu „Děkujeme
Bohu“. Když se jí jedna žena vyčítavým tónem zeptala: „Jaký
používáte pleťový krém? Jak může někdo mít tak dokonalou
pokožku?“, Kosi se přívětivě zasmála a slíbila, že jí svou metodu
péče o pleť popíše v esemesce.

Obinzeho vždy udivovalo, jak moc jí záleží na tom, aby na
všechny působila příjemně a sympaticky a nezapříčinila žádné
třecí plochy. O nedělích zvala jeho příbuzné na drcený jam a po-
lévku *onugbu*, načež dohlížela, aby se každý jaksepatří přejedl.
*Strýčku, musíte jíst! V kuchyni je ještě maso! Přinesu vám ještě
guinness!* Když ji poprvé, těsně před svatbou, vzal do matčina
domu v Nsukce, vyskočila, aby jí pomohla servírovat, a jakmile
se matka po jídle chystala sklidit ze stolu, Kosi dotčeně vstala
a zaprotestovala: „Ale maminko, já tady budu sedět a vy budete
uklízet?“ Každou větu adresovanou některému z jeho strýců
zakončovala slovem „pane“. Dcerkám jeho bratranců a sestře-
nic zaplétala do vlasů pentle. Její skromnost v sobě měla cosi
neskromného: bila do očí.

Právě dělala pozdravné pukrle před paní Akin-Coleovou. Tahle věhlasně stará dáma z věhlasně starého rodu měla neustále povytažené obočí a namyšlený výraz člověka zvyklého přijímat pocty. Obinze si často představoval, jak vykrkává bublinky z šampaňského.

„Jak se daří vaší dceři? Už chodí do školy?“ zeptala se paní Akin-Coleová. „Musíte ji poslat do francouzské. Jsou výborné, velmi přísné. Jistě, vyučuje se tam ve francouzštině, ale naučit se další civilizovaný jazyk, když už se angličtinu učí doma, jí může jen prospět.“

„Dobře, madam. Já se na tu francouzskou školu podívám,“ slíbila Kosi.

„Francouzská škola není špatná, ale já mám radši Sidcot Hall. Učí se tam kompletně podle britských osnov,“ pravila jiná žena, jejíž jméno Obinze zapomněl. Věděl, že vydělala spoustu peněz za vlády generála Abachy. Proslýchalo se, že se živí jako kuplířka a dohazuje mladé dívky armádním důstojníkům a ti jí na oplátku zajišťují přemrštěné dodavatelské smlouvy. Stal se z ní jistý typ lagoské ženy středního věku, kterou vyždímal sled zklamání a pohltila hořkost. Příléhavé flitrové šaty jí teď obtahovaly vzdouvající se dolní partii břicha a spršku pupínků na čele měla zamaskovanou silnou vrstvou podkladového krému.

„Ano, Sidcot Hall,“ přizvukovala Kosi. „Jeden z mých horkých favoritů, protože vím, že tam vyučují podle britských osnov.“

Obinze by obyčejně vůbec nic neřekl, jen by se díval a poslouchal, ale dnes se z jakéhosi důvodu ozval: „Nechodili jsme snad všichni na základní školu, kde učili podle nigerijských osnov?“

Ženy na něj upřely rozpačité pohledy, jež naznačovaly, že to snad nemůže myslet vážně. A svým způsobem opravdu nemyslel. I on chtěl samozřejmě pro svou dcerku to nejlepší. Někdy, například zrovna teď, si v tomhle svém novém kruhu lidí, přesvědčených, že ucelený vývoj jejich dětem poskytnou jen nejmodernější školy a nejmodernější osnovy, připadal jako

vetřelec. Sám si tak jistý nebyl. Až příliš času promrhal lítostí nad tím, co mohlo být, a pochybami o tom, co být má.

Jako mladší obdivoval jedince, kteří dětství prožili v hojnosti a honosili se cizím přízvukem, postupem času u nich však vycítil jakousi nevyřčenou touhu, vnímal, jak posmutněle pátrají po čemsi, co nikdy nenajdou. O vzdělané dítě zabředlé v nízké sebedůvěře nestál. Buchi do francouzské školy nepůjde, v tom měl jasno.

„Jestli se rozhodnete znevýhodnit svou dceru tím, že ji pošlete do jedné z těch škol, kde učí Nigerijci bez pořádné kvalifikace, budete si za to moct sám,“ ucedila paní Akin-Coleová. Mluvila s nezařaditelným cizím — britským, americkým a ještě jiným — přízvukem bohaté Nigerijky, která si nepřeje, aby svět zapomněl, jak je světácká a že má zlatou kartu British Airways napěchovanou leteckými mílemi.

„Syn jedné méjí přítelkyně chodí do školy na pevnině a představte si, že v celé škole mají jen pět počítačů! Pět!“ nechala se slyšet druhá žena. Obinze si vzpomněl, jak se jmenuje. Adamma.

„Věci se změnily,“ poznamenala paní Akin-Coleová.

„Souhlasím,“ odvětila Kosi. „Ale taky chápu Obinzeho.“

Příkláněla se k oběma stranám zároveň, aby se zavděčila každému. Vždy jí byl přednější smír než pravda, vždy se ochotně přizpůsobila. Když jí teď Obinze sledoval, jak hovoří s paní Akin-Coleovou a na víčcích se jí třpytí zlatý stín, zahlodaly v něm kvůli takovým úvahám výčítky. Kosi byla veleoddaná žena, myslela to jen dobře. Chytil ji za ruku.

„Půjdeme do Sidcot Hall a do francouzské školy a podíváme se i do pár nigerijských, třeba do Crown Day,“ uzavřela Kosi a prosebně se na něj podívala.

„Ano,“ přisvědčil a stiskl jí ruku. Kosi pochopí, že je to na omluvu, a později se jí omluví pořádně. Měl zůstat zticha a nijak její rozhovor nečeřit. Často mu říkávala, že jí kamarádky závidějí, jak se k ní Obinze chová. Takovéhle věci dělávají cizinci — o víkendu manžel ženě připraví snídani, každý večer zůstává doma. A v té hrdosti v jejích očích spatřoval sebe sama

v blyštivějším, lepším vydání. Chystal se něco říci paní Akin-Coleové, něco bezvýznamného a smířlivého, když najednou za sebou zaslechl zvýšený hlas: „Jenže i v tomhle okamžiku ropa proudí nelegálním potrubím do Cotonou a tam ji prodávají v láhvích! Ano! Ano!“

Hrnul se k nim náčelník.

„Má krásná princezno!“ zašveholil na Kosi, objal ji a pevně si ji přivinul. Obinzemu blesklo hlavou, jestli se od náčelníka někdy nedočkala nějakého návrhu. Nepřekvapilo by ho to. Kdysi zažil, že náčelníka přišel navštívit jakýsi muž s přítelkyní. Když odešla na toaletu, slyšel Obinze, jak náčelník muži říká: „Ta holka se mi líbí. Dej mi ji a dostaneš ode mě pěkný pozemek v Ikeje.“

„Vypadáte moc dobře, náčelníku,“ lichočila mu Kosi. „Vy vůbec nestárnete!“

„To víte, má drahá, dělám, co můžu.“ Náčelník si v legraci zatahal za saténové klopy černého saka. Opravdu vypadal dobře, ztepile a vzpřímeně, na rozdíl od mnoha svých vrstevníků, kteří vypadali jako těhotní.

„Synku!“ obrátil se k Obinzemu.

„Dobrý večer, náčelníku.“ Obinze mu obouruč potřásl pravicí a mírně se uklonil. Viděl, jak se náčelníkovi uklánějí i ostatní muži na večírku. Shlukovali se kolem něj a tlačili se, aby se mohli zasmát nejhlasitěji ze všech, až náčelník řekne něco vtipného.

Hostů na večírku přibýlo. Obinze zvedl zrak a spatřil Ferdinanda, náčelníkova podsaditého známého, který v posledních volbách kandidoval na guvernéra, prohrál a jako všichni poražení politici zpochybnil výsledky u soudu. Ferdinand měl neochvějný, morálně lhostejný výraz ve tváři. Když se mu člověk pozorně zadíval na ruce, mohl mu pod nehty objevit zaschlou krev nepřátel. Ferdinand pohlédl Obinzemu do očí a ten odvrátil zrak. Báł se, že se s ním Ferdinand přijde bavit o pochybné machinaci s pozemky, o které se zmínil, když se potkali minule, a tak zamumlal, že si musí odskočit, a vytratil se.

U stolu s občerstvením spatřil mladého muže, jak si smutně a zklamaně prohlíží studené plátky masa a těstoviny. Obinzeho vábila jeho rozpačitá ztracenost. Z mladíkova oblečení, z toho, jak stál, vyzařovalo, nakolik sem nepatří. I kdyby chtěl, nedokázal by to skrýt.

„Na druhé straně je stůl s nigerijským jídlem,“ poradil mu Obinze. Mládenec na něj pohlédl a vděčně se zasmál. Jmenoval se Yemi a byl to novinář. Nic překvapivého — fotografie z náčelníkových večírků otiskovala s velkým humbukem mnohá víkendová vydání.

Yemi vystudoval na univerzitě angličtinu a Obinze se ho zeptal, co má rád za knihy. Těšil se, že si konečně popovídá o něčem zajímavém, ale záhy seznal, že pokud kniha nepřekypuje mnohoslabičnými slovy a neobsahuje nesrozumitelné pasáže, Yemi ji nepovažuje za literaturu.

„Potíž je v tom, že ten román je moc prostý, vždyť ten chlap ani nepoužívá žádná vzletná slova,“ prohlásil Yemi.

Obinzeho zamrzelo, že je Yemi tak nedovzdělaný, a ani o tom neví. Zatoužil stát se učitelem. Představoval si, jak stojí před třídou plnou Yemiů a přednáší. Učitelství by mu vyhovovalo, stejně jako vyhovoval jeho matce. Jiné věci, které by býval mohl — nebo stále ještě mohl — v životě dělat, si představoval často: učitele na univerzitě, šéfredaktora v novinách, trenéra profesionálních stolních tenistů.

„Nevím, v jakém oboru působíte vy, pane, ale lepší práci nikdy nepohrdnu. Právě si dodělávám magistra,“ pravil Yemi způsobem pravého Lagosana, který se nepřestává činit a má oči otevřené, aby mu neuniklo nic slibnějšího a lepšího. Obinze mu dal vizitku a vrátil se najít Kosi.

„Už jsem si říkala, kde jsi,“ divila se.

„Promiň, někoho jsem potkal,“ vysvětlil Obinze. Sáh si do kapsy a dotkl se svého blackberry. Kosi se ptala, jestli nechce ještě něco k jídlu. Nechtěl. Chtěl jet domů. Přepadla ho prudká touha odebrat se do pracovny a odpovědět na Ifemelin e-mail, napsat něco, co si už bezděky v duchu sesumíroval. Pokud

uvažovala, že se vrátí do Nigérie, znamenalo to, že s tím americkým černochem už není. Ale třeba ho vezme s sebou — přece jen to byla žena, která by hravě dokázala muže přimět, aby přesadil svůj život jinam, žena, která nečekala ani nežádala jistotu, a právě proto s ní určitá jistota byla představitelná. Kdykoliv ho na vysoké držela za ruku, tiskla mu ji, až se jim oběma potily dlaně. Doprovázela to škádlivým: „Kdybysme se náhodou drželi za ruce naposledy, tak ať je to pořádně. Klidně nás teď totiž může zabít motorka nebo auto nebo třeba na ulici potkám skutečného chlapa svých snů a opustím tě nebo ty potkáš skutečnou ženskou svých snů a opustíš mě.“ Možná ten americký černoch přijede s ní a bude na ní viset. Přesto z jejího e-mailu cítil, že je spíš sama. Vytáhl blackberry, aby si spočítal, v kolik hodin amerického času jej posílala. Brzy odpovědne. Její věty měly chvatný ráz — blesklo mu hlavou, co v tu dobu asi dělala. A také co všechno jí Ranyinudo o něm řekl.

Tu prosincovou sobotu, kdy ji potkal v nákupním centru, nesl na jedné ruce Buchi a ve druhé jí držel pytlík se sušenkami; čekal u vchodu na Gabriela, až přistaví auto. „Zede!“ zavolala Ranyinudo. Na střední škole to byla temperamentní divoška chlapeckého ražení, hodně vysoká, hubená a přímočará, nevyzbrojená dívčí tajemností. Všichni kluci jí měli rádi, ale žádný za ní neběhal. Láskyplně ji titulovali „Dej mi pokoj“, protože kdykoliv se jí někdo zeptal na její neobvyklé jméno, často odpovídala: „Jo, je igboský a znamená ‚dejte nám pokoj‘, takže mi dej pokoj!“ Obinzeho překvapilo, jak teď Ranyinudo s ježatými vlasy a plnými, vlnitými tvary v přiléhavých džínách vypadá elegantně a jinak.

„Zede, Zede! To už je doba! Už se o nás ani nezajímáš. To je tvoje dcera? No panečku! Tuhle jsem se viděla s jedním kamarádem, Delem. Znáš Deleho z Hale Bank? Říkal, že vlastníš tu budovu poblíž kanceláří Ace na Banánovém ostrově? Gratuluju. Vážně se ti daří. A Dele tvrdí, že jsi hrozně skromný.“

Její přehnaná pozornost, úcta, která jí jemně sálala z porů, mu nebyla příjemná. Už ho nepovažovala za toho Zeda ze střed-

ní, podle zvěstí o jeho bohatství soudila, že se změnil víc, než bylo vůbec možné. Že je skromný, mu lidé říkali často, jenže neměli na mysli opravdovou skromnost, šlo jen o to, že svou příslušnost k bohaté vrstvě nedával okázale najevo, že nevyužíval možností, které to s sebou přinášelo — chovat se neurvale, bezohledně, nezdravit, ale nechat se zdravit druhými —, a protože tolik jiných to naopak činilo, lidé si jeho chování vykládali jako skromnost. Také se nechlubil svým majetkem ani o něm nemluvil, pročež lidé soudili, že ve skutečnosti vlastní mnohem víc. Jak je skromný, mu často říkal dokonce i nejlepší přítel Okwudiba a Obinzeho to trochu dopalovalo — přál si, aby Okwudiba pochopil, že když jeho vnímá jako skromného, vlastně tím normalizuje hulvátství. Skromnost navíc Obinze vždy považoval za cosi falešného, co se vymyslelo na útěchu druhým — lidé člověka za skromnost chválili tehdy, když jim svým chováním ještě nejítřil jejich pocit nuznosti. Sám si cenil upřímnosti. Vždy toužil být opravdu upřímný, a vždy se obával, že není.

V autě cestou domů z náčelníkova večírku Kosi poznamenala: „Zlato, určitě musíš mít hlad. Ty sis dal jenom ten závitek?“
„A suyu.“

„Musíš jíst. Ještě že jsem Marii požádala, ať uvaří.“ S uchechtutím dodala: „To já jsem radši měla mít rozum a už ty šneky nechat! Snědla jsem jich snad deset. Dobrota, pěkně pikantní.“

Obinze se zasmál, sice trochu znuděně, ale spokojeně, že je spokojená Kosi.

Marie byla drobná dívka a působila plachým dojmem. Obinze ale nevěděl jistě, jestli za to nemůže jen její kostrbatá angličtina. Pracovala u nich teprve měsíc. Poslední služebná, kterou přivedla Gabrielova příbuzná, byla podsaditá a přijela se sportovní kabelou v ruce. Když Kosi zavazadlo prohlížela — praktikovala to běžně u všech služebných, neboť chtěla vědět, co jí přinášejí do domu —, Obinze u toho nebyl, ale pak se vyšel podívat, protože ji uslyšel. Křičela tím netrpělivým, pronikavým tónem,

který nasazovala před služebnictvem, když potřebovala vzbudit autoritu, potlačit něčí projev neúcty. Dívčina taška ležela otevřená na podlaze a vylézala z ní změť oblečení. Kosi stála vedle ní a v konečcích prstů držela balíček kondomů.

„Na co je tohle? Hm? Přišla jste se mi sem prodávat?“

Dívka nejprve mlčky hleděla do země, potom pohlédla Kosi do tváře a tiše utrousila: „Madam, u které jsem dělala poslední, měla manžela, který mě vždycky nutil.“

Kosi vypoučila oči. Vykročila vpřed, jako by se na dívku chtěla vrhnout, ale pak se zarazila.

„Vemte si tu tašku a okamžitě běžte. Okamžitě!“ ucedila.

Dívka trochu překvapeně přešlápla, načež kabelu zvedla a zamířila ke dveřím. Když odešla, Kosi prohlásila: „Věřil bys tomu, zlato? Takový nesmysl! Tak ona si sem přitáhne kondomy a opovází se mě takhle vodit za nos! No věril bys tomu?“

„Její předchozí zaměstnavatel ji znásilňoval, tak se rozhodla tentokrát chránit,“ namítl Obinze.

Kosi na něj zůstala zírat. „Ty jí lituješ. Ty tyhle služby neznáš. Jak jí můžeš litovat?“

Měl chuť odvětit: *Jak jí můžeš nelitovat?* Ale když jí spatřil ty nejasné obavy v očích, raději nic neříkal. Umlčela ho její nejistota, tak obrovská a tak obyčejná. Dělal si starosti kvůli služebné, kterou by v životě nenapadlo ho svést. Tohle s ženou vdanou za bohatého mladého muže dokázal udělat Lagos. Obinze věděl, jak snadno taková manželka může podlehnout paranoii — kvůli služebným, kvůli sekretářkám, kvůli lagoským zlatokopkám, těm sofistikovane čarovným bestiím, které bez mrknutí požíraly manžely, jeden za druhým jim hladce klouzal do chřtánu ověšeného šperky. A přece by si přál, aby se Kosi tak nebála, aby se tolik nepřizpůsobovala.

Před několika lety jí vyprávěl, jak k němu do kanceláře přišla atraktivní mladá bankovní makléřka se skrývaným výrazem zoufalství v očích, aby mu nabídla možnost otevřít si účet. Na sobě měla vypasovanou halenku, která měla rozepnutý o jeden knoflíček navíc. „Zlato, neměl bys dovolit, aby ti sekretářka

nějaké takové makléřky z banky vůbec pouštěla do kanceláře!“ vyděsila se Kosi, jako by už místo Obinzeho viděla jen rozostřené postavy, klasické typy: bohatý muž, makléřka, které určili cílovou částku — něco za něco se přímo nabízelo. Kosi od něj nevěru čekala, a snažila se tak minimalizovat mu příležitosti. „Kosi, pokud nebudu chtít, nemůže se nic stát. A já nikdy chtít nebudu,“ řekl jí na ujištění i káravě.

Za ta léta, co byli svoji, si vypěstovala vášnivou averzi vůči nezadaným ženám a vášnivou lásku k Bohu. Než se vzali, chodila na mši jednou týdně do anglikánského kostela v marině, což brala jako rutinní povinnost, kterou si každou neděli odškrtnete, poněvadž ji tak vychovali. Po svatbě však přešla k Domu Davidovu, protože jak se Obinzemu svěřila, šlo o církev, která skutečně věří v bibli. Později ho vyvedlo z míry, když zjistil, že Dům Davidův má speciální modlitební shromáždění „za udržení manžela“. Podobné rozpaky v něm vyvolalo, když se Kosi jednou zeptal, proč už k nim prakticky nechodí Elohor, její nejlepší přítelkyně z univerzity. Kosi totiž odpověděla: „Je pořád nezadaná,“ jako by to byl zcela zřejmý důvod.

Na dveře pracovny mu zaklepala Marie a na podnose přinesla rýži a smažené plantejny. Jedl pomalu. Do přehrávače zasunul CD od Fely Kutihy a dal se do sepisování e-mailu — na počítači, protože klávesnice na blackberry by ho omezovala jak při psaní, tak při přemýšlení. Ifemelu do Felovy hudby zasvětil na univerzitě. Do té doby ho brala jen jako toho pošahaného huliče, který na koncertech vystupuje ve spodním prádle, ale postupně si jeho afrobeatový projev zamilovala. V Nsukce spolu lehávali na matraci a poslouchali ho; vždycky když nastoupil refrén „run run run“, vyskočila a prudce, nemravně se zavlnila v bocích. Obinzemu blesklo hlavou, jestli si to Ifemelu ještě pamatuje. Jestli si pamatuje, jak mu bratranec ze zahraničí poslal kazety se svými kompilacemi a on jí — na trhu, ve známém obchodě s elektronikou, kde od rána do večera vyřvávala muzika, až člověku po odchodu zvonilo v uších — nechal udělat kopie.

Chtěl, aby měla stejnou hudbu jako on. Biggie, Warren G, Dr. Dre ani Snoop Dogg ji nikdy pořádně nezajímali, ale u Fely to bylo jinak. Na Felovi se shodli.

Psal a přepisoval; o manželce se nezmínil, první osobě plurálu se vyhýbal. Snažil se najít rovnováhu mezi vážným a vtipným tónem. Nepřál si ztratit její sympatie. Chtěl mít jistotu, že tentokrát odpoví. Klikl na „Odeslat“ a o několik minut později zkontroloval, jestli neodepsala. Byl vyčerpaný. Nešlo o únavu tělesnou — pravidelně chodil do posilovny a cítil se nejlépe za dlouhé roky —, ale o vysilující malátnost, která mu nejasně otupovala smysly. Vstal, vyšel na verandu a ucítil, jak se o něj z náhlého přívalu horka, z rachotu sousedova generátoru a ze zápachu naftových spalin pokouší závrať. Kolem žárovky se horečně třepotal okřídlený hmyz. Obinze se zahleděl na dusnou temnotu v dáli a dostal pocit, jako by se mohl vznášet, jen se tomu poddat.

2. ČÁST

KAPITOLA 3

Mariama dopletla, nalakovala zákaznici účes leskem, a když žena odešla, oznámila: „Jdu k Číňanům.“

Aisha a Halima, jako když den co den opakují totéž, ze sebe vysypaly, co si přejí: extra pikantní kuřecí generála Cua, kuřecí křídla, kuře na pomerančích.

„Nedáte si něco?“ zeptala se Mariama Ifemelu.

„Ne, díky,“ odpověděla Ifemelu.

„Ty vlasy ještě trvá. Něco jíst musíte,“ ozvala se Aisha.

„To je dobrý, mám müsli tyčinku,“ vysvětlila Ifemelu. V uzavíracím sáčku si přinesla také mrkvičky, zatím ale ukusovala jen ze své rozteklé čokolády.

„Co že máte?“ nechápala Aisha.

Ifemelu jí stoprocentně celozrnnou biotyčinku s pravým ovocem ukázala.

Halima odtrhla zrak od televize a posměšně se uchechtla: „To není jídlo!“

„Paní v Amerika patnáct let, Halimo,“ zdůraznila Aisha, jako by počet let v Americe vysvětloval, že Ifemelu jí müsli tyčinku.

„Patnáct? Dlouho,“ uznala Halima.

Aisha počkala, až Mariama odejde, a vytáhla z kapsy mobil. „Jenom rychle zavolám,“ utrousila a vyšla ven. Vrátila se rozzářená. Telefonát jí ve tváři podtrhl usměvavou, souměrnou pohlednost, které si Ifemelu předtím nevšimla.

„Emeka dneska dlouho v práci. Než vlasy hotový, přijde jenom Chijioke,“ vylíčila, jako by to s Ifemelu naplánovaly společně.

„Podívejte, nemusíte je sem zvat. Vždyť ani nebudu vědět, co jim říct.“

„Řeknete, že Igbo může se brát i Neigboška.“

„Aisho, já ho nemůžu přemlouvat, aby si vás vzal. Když bude chtít, vezme si vás.“

„Oni mě vzít chtějí. Ale já není Igboška!“ Aishe se zatřpytily oči — musela být trochu duševně labilní.

„To vám tvrdili?“ zajímalo Ifemelu.

„Emekova matka říká: Emeko, vezmeš Američanku, zabiju se,“ prohlásila Aisha.

„A jéje.“

„Já ale Afričanka.“

„Tak když si vezme vás, třeba se nezabije.“

Aisha se na ni bez výrazu zadívala. „A co matka od vás mužskej? Ta chce, že si vás vezme?“

Ifemelu nejdřív napadl Blaine, ale pak jí došlo, že Aisha pochopitelně myslí jejího fiktivního přítele.

„Ano. Neustále se nás ptá, kdy už se vezmeme.“ Grácie, s jakou to vyslovila, ji samu překvapila. Jako by přesvědčila i sebe, že nežije jen ze vzpomínek třináct let potažených plísni. Ale klidně to bývala mohla být pravda. Obinzeho matka ji konec konců měla ráda.

Aisha s dobrosrdečnou závistí vzdychla.

Do salonu vstoupil muž se suchou, šedivější kůží a bílou kstící. Držel umělohmotný podnos s bylinnými elixíry na prodej.

„Ne, ne, ne.“ Aisha zvedla ruku, jako by ho dlaní chtěla odehnat. Muž vycouval. Ifemelu tohohle hladově vypadajícího staříka v exotické, pestrobarevné košili přišlo líto a mihlo se jí hlavou, kolik asi tak svým prodáváním může vydělat. Měla si něco koupit.

„Vy s Chijioke mluvit igbosky. Chijioke vám poslouchat,“ mínila Aisha. „Umíte igbosky?“

„Samozřejmě že umím,“ potvrdila nesměle Ifemelu; přemýšlela, jestli Aisha nechce znovu naznačit, že ji Amerika změnila. „Jemně, prosím vás!“ dodala, protože jí Aisha část vlasů pročísla hřebenem s drobnými zoubky.

„Máte tuhé vlasy,“ namítla Aisha.

„Nemám,“ ohradila se Ifemelu neústupně. „Děláte to špatným hřebenem.“ A vytáhla hřeben Aishe z ruky a položila ho na stůl.

Ifemelu vyrostla ve stínu matčiných vlasů, nefalšovaně černých a tak hustých, že v salonu pokaždé nasály dva kelímky relaxéru, tak plných, že potřebovaly dlouhé hodiny pod sušící helmou, a když jí je konečně uvolnili z růžových umělohmotných natáček, rozvinuly se a jako šampaňské na slavnostní přípitek se jí rozlily po zádech. Ifemelin otec jim říkal „gloriola“. „Ty vlasy máte pravé?“ ptali se jí cizí lidé, načež zvedli ruku a se zbožnou úctou se jich dotkli. Jiné zajímalo: „Vy jste z Jamajky?“ Jako by tak bohatou hřívu, která neřídla ani u spánků, mohla vysvětlit jen cizokrajná krev. Za dětských let se na sebe Ifemelu často dívala do zrcadla, tahala si za vlasy a rozplétala si jednotlivé lokny — strašlivě toužila mít je jako matka, ale zůstávaly štětinaté a rostly jen pomalu. Pletačky o nich tvrdily, že řežou jako nůž.

Jednoho dne, ten rok Ifemelu oslavila desáté narozeniny, se matka vrátila domů z práce a vypadala jinak. Na sobě měla stejné hnědé šaty sepnuté páskem jako jindy, tvář se jí však rděla radostí, v očích zastřený pohled. „Kde jsou ty velké nůžky?“ zajímala se, a když je Ifemelu přinesla, pozvedla si je k hlavě a vlasy si po hrstech ošmikala. Ifemelu na ni jen vyjeveně zírala. Vlasy ležely na podlaze jako seschlá tráva. „Přines mi velký pytel,“ nakázala jí matka. Ifemelu ji jako v transu poslechla; dělo se něco, co nechápala. Sledovala, jak matka obchází byt a sbírá všechny katolické předměty, krucifixy pověšené na stěnách, růžence uložené v šuplicích, misály postavené na poličkách. Všechno hodila do polyetylenového pytle, který rychlým krokem a s nepřítomně neochvějným pohledem odnesla na dvůr.

Vedle smetiště, na stejném místě, kde páčila použité vložky, rozdělala oheň a do něj naházela nejprve vlasy, zabalené do starých novin, a potom jeden po druhém i náboženské předměty. Do vzduchu vystoupaly prstence tmavě šedivého dýmu. Ifemelu se na verandě rozbrečela, protože vnímala, že se něco stalo a ta žena, která stála u ohně, a kdykoliv začal skomírat, přišplíchla do něj petrolej, a kdykoliv zaplál, poodstoupila, ta lysá a bezvýrazná žena, není, nemůže být její matka.

Když se matka vrátila dovnitř, Ifemelu couvla, ale matka si ji k sobě přivinula.

„Jsem zachráněná,“ řekla. „Dneska odpoledne, když měly děti přestávku, mi paní Ojová pomohla přijmout Krista. Staré pomínulo a všechno se změnilo v nové. Chvalte Boha. V neděli začneme chodit k Probuzečům — ti skutečně věří v bibli a je to živá obec, ne jako u svatého Dominika.“ Ty věty nepatřily jí. Vyslovovala je příliš strnule, způsobem někoho jiného. Dokonce i hlas, obvykle vysoký a ženský, se jí prohloubil a zpřísněl. To odpoledne se Ifemelu stala svědkem toho, jak se z matky vytrácí její bytostné já. Do té doby matka odříkávala růženec jednou za čas, křížovala se před jídlem, kolem krku nosila hezké obrázky svatých, zpívala latinské písně, a když si z ní Ifemelin otec utahoval, jakou má příšernou výslovnost, smála se. Smála se také, kdykoliv prohlásil: „Já jsem agnostický příznivec náboženství,“ a říkala mu, jaké má štěstí, že se oženil s ní, protože i když sám do kostela chodí jen na svatby a pohřby, na křídlech její víry se dostane do nebe. Toho odpoledne se však její Bůh proměnil. Začal si klást nároky. Uráželo Ho používání relaxéru. Urážel Ho tanec. Ifemelina matka s Ním handlovala — výměnou za blahobyt, za povýšení v práci, za zdraví Mu nabízela hladovění. Postila se, až byla kost a kůže — o víkendech suchý půst a přes týden až do večera jen voda. Ifemelin otec její počínání sledoval úzkostnými očima, nabádal ji, ať ještě něco sní, ať se tolik nepostí. Vždy obezřetně volil slova, aby ho nenazvala zmocněncem ďábla a neignorovala ho, jako se to stalo bratranci, který u nich přebýval. „Postím se, aby se

tvůj otec obrátil na víru,“ říkávala často dceři. Dlouhé měsíce panovala u nich v bytě atmosféra připomínající popraskané sklo. Všichni kolem Ifemeliny matky našlapovali po špičkách. Stal se z ní cizí člověk, hubený, kloubovitý a přísný. Ifemelu se bála, že se matka jednoho dne prostě rozlomí vedví a zemře.

Potom na Bílou sobotu, zasmušilý den, první tichou Bílou sobotu v Ifemelině životě, matka vyběhla z kuchyně a zajásala: „Spatřila jsem anděla!“ Dřív by se u nich doma vařilo a pobíhalo sem a tam, kuchyň by byla plná hrnců, byt plný příbuzných a Ifemelu by s matkou šla na noční mši, držely by zapálené svíčky a v moři mihotajících se plamínek zpívaly, načež by se vrátily domů a pokračovaly v přípravě velkého velikonočního oběda. Teď ale v bytě vládlo ticho. Příbuzní si od nich drželi odstup a k obědu byla jako obvykle dušená zelenina s rýží. Když matka oznámila, že „spatřila anděla“, Ifemelu, která zrovna seděla s otcem v obývacím pokoji, si všimla, jak se otcí v očích na prchavý okamžik mihl výraz podráždění.

„Co se stalo?“ zeptal se chlácholivým tónem, jakým se promlouvá k dítěti, jako by podvolením mohl manželčinu vyšitost rychle zapudit.

Ifemelina matka jim pověděla o své čerstvé vidině — u sporáku spatřila planoucího anděla, jenž v ruce držel knihu ozdobenou červeným vláknem a vyzval ji, ať od Probuzeňců odejde, protože pastor je čaroděj, který se každou noc účastní ďábelských rejů pod mořem.

„Anděla bys měla poslechnout,“ podotkl otec.

A tak matka z obce Probuzeňců odešla a znovu si nechala narůst vlasy, přestala ovšem nosit náramky a náušnice, protože farář u Zázračného pramene jí řekl, že je to bezbožnost, nehodná počestné ženy. Krátce poté došlo k nezdařenému pokusu o převrat. Obchodníci z bytu o patro níže nařikali, že by převrat Nigérii zachránil a místa ve vládě by dostaly trhovkyně. Tentýž den měla matka další vidinu. Tentokrát se jí anděl zjevil v ložnici, nad šatní skříní, a nakázal jí, ať i z řad Zázračného pramene vystoupí a přejde ke Shromáždění prozřetelnosti.

Když se Ifemelu s matkou do toho sálu s mramorovou podlahou, do houfu navoněných lidí a změti sytých hlasů vypravila poprvé a během mše na matku pohlédla, spatřila, že pláče a zároveň se směje. V tomhle kostele, plném kypící naděje, dupání a tleskání — nad tímhle výjevem si Ifemelu představovala početný roj andělů —, našla duše její matky domov. Patřili sem samí zbohatlíci a matčino autíčko se zašlým nátěrem a četnými škrábanci bylo na parkovišti nejstarší. Tvrдила, že když bude chodit na mši se zámožnými, Bůh jí požehná stejně, jako požehnal jim. Znovu začala nosit šperky a pít guinness. Postila se jen jednou týdně a často pronášela: „*můj* Bůh mi říká“ a „*v mojí* bibli se píše“, jako by ostatní lidé nebyli jen jiní, ale i pomýlení. Na „Dobré ráno!“ či „Dobré odpoledne!“ zvesela odpovídala „Bůh ti žehnej!“. Její Bůh získal na přívětivosti a nevadilo mu nechat se ovládat. Ráno co ráno budila domácnost k modlitbám — zaklekli na škrabavý koberec v obýváku, zpívali, tleskali a kropili nadcházející den krví Ježíše — a poklid svítání pokaždé prořízla její slova: „Bože, Otče můj nebeský, ukládám Ti, abys dnešní den naplnil požehnáním a ukázal, že jsi Bůh! Pane, spoléhám na to, že mi zajistíš zdar! Nenech vyhrát zlého, nedopusť, aby nade mnou nepřátelé zvítězili!“ Ifemelin otec jednou prohlásil, že matce tyhle modlitby dodávají falešný dojem vzdoru vůči imaginárním pomlouvačům, přesto však trval na tom, aby Ifemelu každé ráno vstala a šla se pomodlit. „Matce to dělá radost,“ vysvětlil jí.

V kostele, když se odříkávala svědectví, chvátala matka k oltáři jako první. „Dnes ráno jsem měla katar,“ spustila. „Ale jen co se pan farář Gideon začal modlit, krk se mi pročistil. Teď už je zánět pryč. Chvalte Boha!“ Shromáždění zahalekalo: „Aleluja!“ a následovala další svědectví. *Neučila jsem se, protože jsem byla nemocná, ale stejně jsem zkoušky složila na výbornou! Měla jsem malárii, tak jsem se modlila, a vyléčila se! Jakmile se pan farář začal modlit, můj kašel zmizel!* Jako první ale šla vždy Ifemelina matka — s úsměvem, zahalená do tlumené záře vykoupení, ladně proplula vpřed. Když poté při mši vyskočil před shromáž-

dění pastor Gideon v padnoucím obleku a zašpičatělých botách a zadeklamoval: „Náš Bůh není chudý, amen? Osud nám určil blahobyt, amen?“, Ifemelina matka zvedla ruku vysoko k nebi a odpovídala: „Amen, Pane náš, amen.“

Že by pastoru Gideonovi ten velký dům a všechna ta auta seslal Bůh, to si Ifemelu nemyslela, celé si to pochopitelně nakoupil ze sbírek, které měly při každé bohoslužbě tři kola. Stejně tak nevěřila, že by se Bůh tak jako o faráře Gideona postaral o všechny, protože to nešlo, ale byla ráda, že už matka pravidelně jí. Do očí se jí vrátila někdejší vřelost, po jídle znovu zůstávala s otcem u stolu a při koupeli si hlasitě zpívala. Nová církev ji sice pohltila, ale nezničila. Chovala se teď předvídatelně a dalo se jí snadno zalhat. Když se Ifemelu v pubertě chtěla bez všetečných otázek vytrazit třeba někam do hospody, nejjednodušší bylo oznámit „Jdu na kurz bible“ nebo „Jdu do spolku“. Církev Ifemelu nezajímala, jakékoliv náboženské snahy jí byly lhostejné — snad proto, že už se tolik činila matka. Matčina víra ji však uklidňovala. Představovala si ji jako takový bílý mrak, který se nad ní dobrotivě vznáší, kamkoliv se pohne. Než jim do života vstoupil generál.

Matka se za generála každé ráno modlila: „Otče nebeský, ukládám Ti, abys požehnal Ujinu učiteli. Ať nad ním nepřátelé nikdy nezvítězí!“ Případně: „Kropíme Ujina učitele drahocennou krví Ježíše!“ A Ifemelu místo „amen“ vždy zamumlala něco nesmyslného. Její matka slovo „učitel“ pronášela vzpurně, se zastřeným hlasem, jako by snad měl razantní projev opravdu generála proměnit v učitele a také přetvořit svět v místo, kde si mladí lékaři mohou dovolit tetiččinu novou mazdu, to děsivě aerodynamické nablýskané zelené auto.

Chetachi, která bydlela nad nimi, na Ifemelu vyzvíдалa: „Tvoje matka říká, že ten učitel tetičce Uju taky půjčil na to auto?“

„Jo.“

„Teda! Ta Uju má ale štěstí!“ uculila se vědoucně Chetachi.

Ifemelu její úsměšek neunikl. Chetachi už to auto muse-la s matkou probírat. Obě byly klevetivé závistnice, které na návštěvu chodily se podívat, co mají druzí, omrknout nový nábytek či novou elektroniku.

„Pámbu mu žehnej. Doufám, že až dostuduju, taky potkám takovýho učitele,“ dodala Chetachi. Ifemelu Chetachino po-píchnutí namíchlo. Mohla za to ovšem matka — neměla sou-sedům o Ujině učiteli tak ochotně vykládat. Do toho, co tetička dělá, nikomu nic nebylo. Ifemelu zaslechla, jak si matka pouští pusy na špacír před někým na dvoře: „No jo, jako mladý se generál chtěl stát doktorem, a tak teď aspoň mladým lékařům pomáhá; Bůh sám ho lidem sesílá do cesty.“ Zněla upřímně, vesele, přesvědčivě. Tuhle matčinu schopnost namlouvat si o skutečnosti báchorky, které skutečnost ani nepřipomínají, Ifemelu nechápala. Když jim tetička Uju pověděla o své nové práci — „V nemocnici nikoho nesháněli, ale generál se do toho vložil, tak pro mě vytvořili místo“ —, Ifemelina matka ihned vyhrkla: „Zázrak!“

Tetička Uju se tiše, vyrovnaně usmála. Za zázrak to pocho-pitelně nepovažovala, nahlas to však neřekla. Ale možná v sobě její nová práce konzultantky ve vojenské nemocnici na ostrově Victoria Island a její nový dům v developerském hroznu dvoj-domků s fasádou svěží cizokrajnosti, tu natřených narůžovo, tu namodro s odstínem hřejivé oblohy, lemovaných parkem s trávou bujnou jako nový koberec a lavičkami, kam se lidé mohli posadit, což byla rarita i na Ostrově, jistou míru zá-zračnosti nesly. Ještě před několika týdny nebyla tetička Uju nic víc než čerstvá absolventka a všichni její spolužáci mluvili o tom, že pojedou do zahraničí a udělají si zkoušky v Americe nebo v Británii, protože jedinou alternativou bylo zřítit se na vyprahlou pustinu nezaměstnanosti. Nigérii mořila beznaděj, auta celé dny trčela v dlouhých, upocených frontách na benzin, důchodci pozvedali uvadající cedule, na nichž se dožadovali penze, učitelé pořádali shromáždění, kde oznamovali další a další stávky. Tetička Uju však odejít nechtěla — co Ifemelu

pamatovala, vždy snila o vlastní, soukromé klinice a pevně se toho snu držela.

„Takhle to v Nigérii nebude vypadat pořád, něco na částečný úvazek určitě najdu a jistě, bude to složitý, ale jednou si tu kliniku otevřu — a na Ostrově!“ přesvědčovala svou neteř. Pak šla jednoho dne kamarádce na svatbu. Nevěstin otec byl vicemaršál letectva a šuškal se, že by mohl přijít i prezident. Tetička Uju žertovala, že hlavu státu poprosí, aby z ní udělala vojenskou lékařku v prezidentském komplexu u Aso Rock. Prezident se svatby nakonec nezúčastnil, zato řada jeho generálů ano, a jeden z nich požádal svého pobočníka, ať tetičku Uju zavolá a poprosí ji, aby po recepci přišla k jeho vozu na parkovišti. Když přistoupila k tmavému peugeotu s třepotající se vlaječkou vpředu a pozdravila muže sedícího vzadu: „Dobré odpoledne, pane,“ odpověděl: „Líbíš se mi. Chci se o tebe postarat.“ Možná se v těch slovech *Líbíš se mi, chci se o tebe postarat* cosi zázračného skrývalo, napadlo Ifemelu, ale ne tak, jak to myslela její matka. „Zázrak! Bůh je věrný!“ prohlásila toho dne matka s očima zčeřenými vírou.

Když Ifemelin otec přišel o práci na federálním úřadu, podobným tónem prohlásila: „Ďábel je lhář. Chce nám začít odepírat Boží milost, ale to se mu nepodaří.“ Ifemelina otce vyhodili proto, že odmítl oslovovat svou šéfovou „maminko“. Přišel domů dřív než obyčejně, s výpovědí v ruce, zdrcený hořkým úděsem, a naříkal, jak je absurdní, aby dospělý muž musel oslovovat dospělou ženu „maminko“, protože usoudila, že jí tak nejlépe bude prokazovat úctu. „Dvanáct let tam poslušně dřu. Je to nehoráznost,“ lamentoval. Ifemelina matka ho poplácala po zádech, řekla mu, že mu Bůh přinese jiné místo a do té doby vyžijí z jejího platu zástupkyně. Práci vyrážel shánět každé ráno, se zaťatými zuby a pevně uvázanou kravatou. Ifemelu vrtalo hlavou, jestli jen zkouší štěstí a tu a tam namátkově vejde do nějaké firmy, ale záhy už začal zůstat doma a jen se v tílku a v haleně povaloval na ošuntělé pohovce u stera. „Ty ses

ráno nekoupal?“ zeptala se ho jednoho odpoledne Ifemelina matka, když se vrátila z práce; vypadala vyčerpaně, tiskla k hrudi šanony a v podpažích měla mokré fleky. Načež popuzeně dodala: „Pokud to znamenalo, že budeš dostávat plat, tak jsi ji prostě ‚maminko‘ oslovovat měl!“

Neodpověděl. Chvilí vypadal bezmocně — scvrkle a bezmocně. Ifemelu přišlo otce líto. Zeptala se ho na knihu, jež mu obálkou dolů ležela v klíně, povědomou, kterou už někdy předtím četl, jak Ifemelu věděla. Doufala, že se pustí do jednoho ze svých obsáhlých výkladů o čemsi jako dějiny Číny a ona bude zase jako vždy naslouchat jen jedním uchem, ale přivede ho na jiné myšlenky. Neměl však na řeči náladu. Pokrčil rameny, jako by chtěl naznačit, ať se Ifemelu na knihu klidně podívá. Manželčina slova se ho až moc snadno dotkla — až příliš na ní visel, při zvuku jejího hlasu pokaždé našpicoval uši, nespouštěl z ní zrak. Před nedávnem, než ho vyhodili, řekl Ifemelu: „Až mě povýší, koupím tvoji matce něco opravdu nezapomenutelného,“ a když se ho zeptala co, usmál se a tajemně odvětil: „Však se to odhalí samo.“

Když ho teď pozorovala, jak sedí na pohovce a mlčí jako zařezaný, docházelo jí, jak moc z něj čiší, co je skutečně zač — muž plný vybledlých tuh, průměrný úředník, který si život představoval jinak, který dychtil po lepším vzdělání, než se mu dostalo. Často vykládal, jak nemohl jít na univerzitu, protože si musel najít práci a finančně podporovat sourozence, a jak lidé, které na střední škole převyšoval, teď mají doktorát. Anglicky se vyjadřoval formálně, vznešeně. Služebnictvo mu sotva rozumělo, ale stejně to na ně činilo velký dojem. Jedna bývalá služebná, Jecinta, kdysi přišla do kuchyně, tiše zatleskala a řekla Ifemelu: „Kdybys slyšela, co teď tvůj otec použil za nóbl slovo! *O di egwu!*“ Ifemelu si ho někdy představovala, jak v padesátých letech sedí v učebně — přehorlivý koloniální poddaný v nepadnoucí školní uniformě z laciné bavlny, který se může přetrhnout, aby zapůsobil na své misijní učitele. Do konce i písmo měl vyumělkované, samé křivky a kudrlinky;

svou rovnoměrnou elegancí působilo jako tištěné. Malou Ifemelu peskoval za „vzdorovitost“, „vzurnost“, „zatvrzelost“, a ta slova jejím drobným nezbednostem dodávala zdání čehosi impozantního, na co by div neměla být pyšná. Jak vyrůstala, jeho sešněrovaná angličtina jí začala vadit, protože šlo o pouhou masku, ochranu proti nedostatku sebevědomí. Neustále se užíral tím, že nedosáhl na vysokoškolský titul a život vyšší střední třídy, a ze strojené mluvy si vytvořil jakési brnění. Ifemelu měla raději, když mluvil igbosky. Jedině v těch chvílích, zdálo se, na své problémy zapomínal.

Když přišel o práci, stal se z něj tišší člověk a mezi ním a světem vyrostla tenká zeď. Když v televizi začínaly večerní zprávy, už si nemumlal „národ zatvrzelých patolízalů“, už nevedl dlouhé monology o tom, jak Babangidova vláda nadělala z Nigerijců nerozvážné idioty, už si nedobíral Ifemelinu matku. A hlavně se začal účastnit ranních modliteb, což předtím nikdy nedělal. Jednou třeba jeho žena odjížděla na návštěvu do rodného města a nutila ho, ať se s ní pomodlí. „Pomodleme se, ať pokropíme silnice krví Ježíše,“ naléhala. Odpověděl, že silnice celé od Ježíšovy krve by byly nebezpečnější, protože by klouzaly — načež se matka zakabonila a Ifemelu dostala záchvat smíchu.

Zatím alespoň ještě nechodil do kostela. Dřív, když se Ifemelu s matkou vrátily z kostela, sedával na podlaze v obýváku, prohraboval se ve své hromadě desek a propěvoval si píseň, která zrovna hrála na stereu. Vždy u toho vypadal svěží a odpočatý, jako když mu každá takováhle možnost zůstat sám jen se svou hudbou vlila čerstvou krev do žil. Poté co přišel o práci, už si však muziku prakticky nepouštěl. Kdykoliv přijely domů, našly ho u jídelního stolu, jak se hrbí nad listy papíru a píše dopisy do novin a časopisů. A Ifemelu věděla, že kdyby dostal druhou příležitost, už by své šéfové „maminko“ říkal.

Byla neděle brzy ráno a někdo bušil na dveře. Nedělní rána, to pomalé plynutí času, kdy seděla s otcem v obýváku vystrojená

do kostela a čekala na matku, měla Ifemelu ráda. Někdy se s otcem bavili, jindy, jako to ráno, mlčeli, svorně ponoření do příjemného ticha. Jediný zvuk slyšeli z kuchyně, odkud sem doléhalo hučení lednice — když vtom se ozvalo to bušení na dveře. Kdo to tak neomaladě ruší? Ifemelu šla otevřít a spatřila bytného, zakulaceného chlapíka poulicího zarudlé oči, který si údajně každý den po ránu dával na rozjezd panáka laciného džinu. Podíval se za Ifemelu na jejího otce a zahulákal: „Už jsou to tři měsíce! Pořád čekám na svoje peníze!“ Jeho hlas Ifemelu důvěrně znala — tenhle ryčný řev se vždy nesl ze sousedních bytů, odněkud jinud. Ale teď zazněl tady, u nich, a ten výjev, to, že bytný vřeští u dveří *jim*, jí otrásl. Otec k němu otočil kamennou, tichou tvář. Na nájemném nikdy předtím nedlužili. Bydleli v tomhle bytě celý Ifemelin život — měli tu málo místa, stěny v kuchyni zčernaly petrolejovými výpary, a když přišly na návštěvu kamarádky ze školy, styděla se... Ale nájem zatím nikdy nedlužili.

„Tlučhuba jeden,“ ucedil otec, jen co bytný odešel, a dál už nic. Nic dalšího se ani říct nedalo. Na nájemném prostě dlužili.

Objevila se matka, převoněná a přelíčená; prozpěvovala si. Tváře měla suché a rozzářené pudrem o odstín světlejším, než bylo zdrávo. Natáhla k Ifemelinu otci zápěstí, na němž jí visel rozepnutý tenký zlatý náramek.

„Po mši přijede Uju. Vezme nás k sobě a ukáže nám dům,“ promluvila. „Přijedeš za námi?“

„Ne,“ odpověděl krátce, jako by se tématu nového života tetičky Uju raději vyhnul.

„Měl bys,“ poznamenala, ale otec nereagoval, jen jí opatrně zacvakl náramek kolem zápěstí a řekl, že v autě zkontroloval vodu.

„Bůh je věrný. Podívej na Uju, dům na Ostrově!“ zašvitořila matka.

„Mami, viš přece, že tam tetička neplatí ani kobo,“ ozvala se Ifemelu.

Matka na ni pohlédla. „Vyžehlila sis ty šaty?“

„Vždyť žehlit nepotřebujou.“

„Jsou zmuchlané. *Ngwa*, běž si je vyžehlit. Aspoň nám jde proud. Nebo se převleč.“

Ifemelu neochotně vstala. „Vůbec zmuchlaný nejsou.“

„Běž si je vyžehlit. Nemusíš světu ukazovat, že to teď máme těžké. Nejhorší na tom nejsme. Dneska je nedělní škola se sestrou Ibinabo, tak si pospěš a jdeme.“

Sestra Ibinabo měla vliv, ale předstírala, že ho zase tolik nemá, což jí dodávalo vliv o to větší. Říkalo se, že farář udělá, o co ho požádá. Nebylo jasné proč — někteří tvrdili, že tuhle církevní obec vybudovala od základu s ním, jiní zase, že zná nějaké strašlivé tajemství z jeho minulosti, a další prohlašovali, že má prostě větší duchovní sílu než on, jen nemůže pastorem sama, protože je žena. Kdyby chtěla, uměla by zařídit, aby sňatek nedostal farářovo posvěcení. Znala všechny a všechno a jako by byla všude najednou — při své ošlehanosti budila dojem, že s ní život drahnou dobu pěkně smýkal. Těžko se určovalo, kolik je jí let, jestli padesát, nebo šedesát — tělo měla šlachovité a obličej uzavřený jako mušli. Nikdy se nesmála, často však nasazovala kožený úsměv zbožných. Matky ji chovaly v posvátné úctě — přinášely jí drobné pozornosti a horlivě jí svěřovaly dcery do nedělní školy. Sestra Ibinabo, spasitelka mladých žen. Na žádost rodičů rozmlouvala s těmi ztrápenými i s trapitelkami. Někdy ji matka prosila, jestli by u ní, v bytě za kostelem, její dcera nemohla bydlet. Ifemelu však vždy cítila, že v sobě sestra Ibinabo chová vůči mladým dívkám nepřátelství, bublající někde pod povrchem. Neměla je ráda, jen na ně dohlížela a napomínala je, jako by ji uráželo vše svěží, co v sobě ještě měly a co v ní již dávno odumřelo.

„Minulou sobotu jsem tě viděla v těsných kalhotách,“ obořila se teď na jednu z dívek, Christie, strojeným šepotem, dost tichým na to, aby mohla předstírat, že šeptá, ale dost hlasitým, aby ji všichni slyšeli. „Ne všechno, co se smí, je ku prospěchu.“

Každá dívka, která nosí těsné kalhoty, chce spáchat hřích pokušení. Nejlepší je se ho vyvarovat.“

Christie přikývla — pokojně, pokorně, pokořeně.

Dvě malá okénka nevpuštěla do zadního sálu kostela příliš světla, a tak tu přes den neustále žhnula žárovka. Na stole ležel štos obálek na příspěvky a vedle nich hromádka pestrobarevných hedvábných papírů, připomínajících jemné plátýnko. Dívky si počaly rozdělovat úkoly a záhy už některé nadepisovaly obálky, jiné stříhaly a svinovaly hedvábné papíry, lepily z nich květinové tvary, navlékaly je na šňůrku a tvořily z nich nadýchané girlandy. Chystaly je na následující neděli, na speciální bohoslužbu za díkůvzdání, kdy budou girlandy viset kolem vypaseného krku náčelníka Omenky a útlejších krků jeho rodinných příslušníků. Náčelník Omenka věnoval kostelu dvě nové dodávky.

„Ty pracuj s touhle skupinou, Ifemelu,“ nakázala jí sestra Ibinabo.

Ifemelu zkřížila ruce, a jak se jí stávalo často, když se chystala říct něco, o čem měla raději pomlčet, slova jí vzpurně vyhrkla z krku. „Proč bych měla vyrábět ozdoby pro zloděje?“

Sestra Ibinabo na ni zůstala užasle civět. Rozhostilo se ticho. Ostatní dívky čekaly, co přijde.

„Cos to řekla?“ zeptala se sestra Ibinabo tiše. Dávala Ifemelu příležitost omluvit se, vzít ta slova zpět. Jenže Ifemelu cítila, že nedokáže přestat. Srdce jí bušilo jako splašené.

„Náčelník Omenka spadá pod paragraf čtyři sta devatenáct, všichni to vědí,“ pokračovala. „Takových podvodníků do tohoto kostela chodí spousta. Proč máme předstírat, že se tenhle sál nevybudoval za špinavé peníze?“

„Je to dílo Boží,“ ucedila tiše sestra Ibinabo. „Jestli se nedokážeš účastnit Božího díla, měla bys jít. Běž.“

Ifemelu odkvačila z místnosti, vyšla branou ven a namířila si to k autobusové zastávce. Věděla, že během několika minut se to donese matce v hlavní budově kostela. Zkázila celý den. Za normálních okolností by se jely podívat k tetičce Uju a daly

si dobrý oběd. Takhle bude matka podrážděná a jízlivá. Ifemelu zatoužila, aby svá slova mohla vzít zpět. Stejně už dřív girlandy vyráběla jiným podfukářům, kteří měli vyhrazena místa v přední řadě a s lehkostí, s jakou jiní dávali člověku žvýkačku, darovali auta. S radostí chodila na jejich bankety a pojídala tam rýži, maso a zelný salát, potraviny pošpiněné podvodem — jedla je s plným vědomím toho všeho, a ani jí nezaskočilo, vůbec ji nenapadlo, že by jí mělo zaskočit. Dnes však bylo něco jinak. Když sestra Ibinabo s tou jedovatou záští, kterou schovávala za náboženskou radu, domlouvala Christie, Ifemelu se na ni podívala a náhle v ní spatřila cosi ze své matky. Její matka byla laskavější a prostší člověk, ale stejně jako sestra Ibinabo si odmítala připustit skutečný stav věcí. A své malicherné tužby musela skrývat pod rouškou víry. V tu chvíli Ifemelu jasně ucítila, že v té místnůstce plné stínů nevydrží. Celou dobu jí to všechno, matčina víra, prosycená skrz naskrz milosrdenstvím, připadalo neškodné, ale s tím byl najednou konec. Na prchavý okamžik zatoužila, aby její matka nebyla její matka, za což se nedostavil pocit viny ani smutek, ale směsice obojího v jediné emoci.

Zastávka byla strašidelně prázdná a Ifemelu si představila všechny ty, kteří by se tu jinak mačkali, ale teď zpívali a modlili se v kostelech. Čekala na autobus a přemýšlela, jestli má jet domů, nebo někam jinam a ještě chvíli se zdržet. Nejlepší bylo vyrazit domů a postavit se k situaci čelem.

Matka ji vytahala za ucho, ale téměř jemně, jako by jí nechtěla působit opravdovou bolest. Takhle to dělala, už když byla Ifemelu malá. „Nasekám ti!“ vyhrožovala, poté co Ifemelu něco provedla, ale žádný výprask nikdy nepřišel, jen to vlašné vytahání za ucho. Teď za něj zatahala dvakrát — jednou a pak znovu, aby svým slovům dodala důraz. „Zneužívá tě ďábel. Nikoho nesuď. Soud nechej Bohu!“

Otec jí řekl: „Musíš se vyhýbat své přirozené tendenci provokovat, Ifemelu. Stačí, že ses jako potížistka zapsala ve škole,

kde si teď na tebe dávají pozor, a jak ti říkám, už sis tím pokazila vynikající výsledky. Nemusejí si tě podobně zaškatulkovat ještě v kostele.“

„Ano, tati.“

Když přijela tetička Uju, Ifemelina matka jí vylíčila, co se stalo. „Běž té Ifemelu promluvit do duše. Jseš jediná, koho poslechne. Zeptej se jí, čím jsem si zasloužila, že má potřebu mě takhle ztrapňovat před celým kostelem. Urazila sestru Ibinabo! To je jako urazit faráře! Proč musí ta holka takhle pobuřovat? Já to říkám pořád, s takovýmhle chováním měla být radši kluk.“

„Sestřičko, víš přece, že občas prostě nedokáže udržet jazyk za zuby. Neboj, já s ní promluví,“ chlácholila manželku svého bratrance usmiřovatelsky Uju. S Ifemelinou matkou vždy vycházela dobře — měly mezi sebou uvolněný vztah dvou lidí, kteří se pečlivě vyhýbají jakýmkoliv hlubším rozhovorům. Snad se za ním skrývala Ujina vděčnost za to, že ji Ifemelina matka tak přijala, že akceptovala její zvláštní postavení příbuzné, která u nich trvale přebývá. Kvůli všem těm bratrancům a sestřenicím, tetám a strýcům, kteří u nich bydleli, se Ifemelu ani necítila jako jedináček. Věčně tu stály něčí kufry a tašky, občas celé týdny na podlaze v obývacím pokoji přespávali jeden či dva příbuzní. Většina pocházela z otcovy strany a do Lagosu se přijeli vyučit řemeslo, na školu či hledat si novou práci; otec nechtěl, aby na venkově reptali, že jejich bratr s jediným dítětem nechce pomoci s výchovou jiných. Cítil to vůči nim jako povinnost, vyžadoval, aby byli všichni do osmi doma, staral se, aby měli všichni dost k snědku, a dokonce i když šel na záchod, zamykal si pokoj, protože tam mohl kdokoliv z nich zabrousit a něco ukrást. Tetička Uju byla ovšem jiná. Na to, aby živořila v tom zapadákově, je moc chytrá, shrnul to otec. Třebaže šlo o dceru jeho strýce, bratra jeho otce, mluvil o ní jako o své nejmladší sestře a choval se k ní pozorněji, ne tak rezervovaně. Kdykoliv ji našel s Ifemelu, jak spolu leží schoulené na posteli a povídají si, láskyplně utrousil: „Vy dvě.“ Když tetička Uju od-

jela na Univerzitu v Ibadanu, řekl Ifemelu téměř posmutněle: „Uju na tebe měla uklidňující vliv.“ Zdálo se, že v jejich blízkém vztahu spatřuje potvrzení toho, že se rozhodl správně — jako by své rodině vědomě přinesl dar, jakéhosi prostředníka mezi manželkou a dcerou.

Tetička Uju tak Ifemelu v pokoji pokárala: „Měla jsi tu girlandu prostě udělat. Říkala jsem ti přece, že nemusíš všechno vypustit z pusy. To se musíš naučit. Nemusíš všechno vypustit z pusy.“

„Proč se mámě ty věci, co dostáváš od generála, nemůžou líbit, aniž by předstírala, že ti je seslal Bůh?“

„Kdo říká, že neseslal?“ zapitvořila se tetička Uju se staženými koutky. Ifemelu se rozesmála.

V rodině se tradovalo, že ve třech letech byla takový malý kakabus, a pokud se k ní přiblížil někdo cizí, rozječela se. Když ale poprvé uviděla tetičku Uju, uhrovitou třináctiletou puberťačku, přišla k ní, vylezla jí do klína a zůstala tam. Jestli se takhle čarovná historka o počátku jejich blízkého pouta skutečně udála, nebo se jen vyprávěla tak dlouho, až se z ní prostě stala pravda, Ifemelu netušila, ale blízké si byly. To tetička Uju šla Ifemelu dívčí šatičky, a když Ifemelu povyroستla, studovaly módní časopisy a společně si vybíraly styl. Tetička Uju ji naučila rozmačkat avokádo a natřít si ho na obličej, rozpustit v horké vodě mentolovou mast a nad kouřící nádobou si pak napařit obličej, vysušit si pupínek zubní pastou. Tetička Uju jí nosila romány Jamese Hadleyho Chase, zabalené v novinovém papíře, aby skryla polonahé ženy na obálce, natahovala jí vlasy žehličkou, když od sousedů chytila vši, a poté co dostala první menstruaci, důkladně s ní vše probrala a doplnila tak matčino kázání, sice plné biblických citátů o počestnosti, ale zcela postrádající užitečné informace o křečích a vložkách. Když se Ifemelu seznámila s Obinzem, svěřila se tetičce Uju, že poznala životní lásku, a Uju jí poradila, ať mu dovolí, aby jí líbal a dotýkal se jí, ale ať ho nenechá proniknout dovnitř.

KAPITOLA 4

Bohové, levitující entity rozdělující a odnímající pubertální lásky, rozhodli, že Obinze půjde na rande s Ginikou. Obinze byl ten nový, sice nevysoký, ale sympatický chlapík. Přestoupil z univerzitní střední školy v Nsukce a už o několik dní později všude vířily zvěsti o jeho matce. Poprala se s mužem, jiným kantorem v Nsukce, ale opravdu nefalšovaně poprala — nechyběly pěsti a rány —, a také vyhrála, dokonce mu natrhla oblečení, a tak ji na dva roky suspendovali, a musela se na tu dobu přestěhovat do Lagosu. Historka to byla mimořádná — praly se trhovkyně, praly se bláznivé ženské, ale ne univerzitní učitelky. Obinze, z něž vyzařoval klid a oduševnělost, všemu ještě dodával na zajímavosti. Rychle ho přijali do klanu „machrů“, kteří se vyznačovali šviháckou chůzí a drsnáckou bezstarostností. Korzoval s nimi po chodbách, při shromáždění v sále s nimi postával vzadu. Nikdo z nich si nezastrkával košili, za což mívali u učitelů vždycky malér, frajerský malér. Obinze však do školy každý den nosil košili pečlivě zastrčenou a brzy si ji všichni machři zastrkávali taky, dokonce i Kayode DaSilva, největší frajer ze všech.

Kayode trávil každé prázdniny v Anglii. Jeho rodiče tam měli dům, jenž na fotkách, které Ifemelu viděla, vypadal velikánský a zlověstný. Jeho přítelkyně Yinka byla jako on — i ona často létala do Anglie, žila v Ikoyi a mluvila s britským přízvukem. Byla to nejoblíbenější dívka v ročníku, aktovku měla z tlusté kůže s monogramem, sandály vždy jiné než všichni ostatní. Druhá

nejpopulárnější byla Ginika, Ifemelina blízká kamarádka. Ginika moc často do zahraničí nejezdila, a tak z ní nevyzařovala taková cizokrajnost jako z Yinky, měla ovšem karamelovou pokožku a vlnité vlasy, které jí rozpletené netřčely jako afro, ale splývaly na krk. Každý rok ji zvolili za nejhezčí dívku ročníku, na což vždy rozpačitě poznamenávala: „To jen proto, že jsem míšenka. Jak můžu být hezčí než Zainab?“

A tak tomu chtěl přirozený řád věcí, že bohové dají dohromady Obinzeho a Giniku. Kayodeho rodiče odjeli do Londýna, pročez v apartmá pro hosty narychlo uspořádal večírek. Ginice oznámil: „Na párty tě představím kámoši Zedovi.“

„Ten docela ujde,“ usmála se Ginika.

„Doufám, že po matce nezdědil rváčské geny,“ poškádlila ji Ifemelu. Bylo fajn, že se Ginika zajímá o nějakého chlapce — ucházeli se o ni už skoro všichni školní machři, ale s žádným to nemělo dlouhého trvání. Obinze působil jako tichý kluk, ideální partner.

Ifemelu a Ginika dorazily spolu, večírek dosud nenabral na obrátkách, parket zel prázdnotou, chlapci pobíhali s kazetami, ostych a rozpaky se ještě nerozplynuly. Pokaždé když Ifemelu přišla ke Kayodemu domů, představovala si, jaké to asi je, žít tady, v Ikoyi, v elegantním komplexu vysypaném štěrkem, se služebnictvem v bílém.

„Koukni, tamhle je Kayode s tím novým,“ upozornila teď.

„Já se nechci koukat,“ odvětila Ginika. „Jdou sem?“

„Jo.“

„Hrozně mě tlačí boty.“

„Tancovat v nich zvládneš,“ uklidňovala ji Ifemelu.

A to už mladíci stáli před nimi. Obinze vypadal v tlustém manšestrovém saku příliš vyšňořeně, Kayode měl na sobě tričko a džíny.

„Čau holky!“ promluvil Kayode. Byl vysoký a měl dlouhé nohy a vystupoval s nenuceností privilegovaných. „Giniko, tohle je můj kamarád Obinze. Zede, tohle je Ginika, královna, kterou Bůh stvořil pro tebe, pokud jseš ochoten na tom

zapracovat!“ Už se stačil přioptit a uculoval se — zlatý chlapec dávající dohromady další zlatý pár.

„Ahoj,“ pozdravil Obinze Giniku.

„Tohle je Ifemelu,“ vysvětlil Kayode, „jinak známá jako Ifem-sco. Giničina pravá ruka. Jestli se nebudeš chovat slušně, napráská ti.“

Všichni se jako na povel zasmáli.

„Ahoj,“ pravil Obinze. Střetl se s Ifemelu pohledem... a nedokázal ho odtrhnout.

Kayode mezitím nezávazně plkal — vykládal Obinzemu, že i Giničini rodiče učí na univerzitě. „Takže jste oba knihomolové,“ uzavřel. Obinze měl správně navázat a začít se s Ginikou bavit, načež by Kayode odešel a Ifemelu by ho následovala, čímž by se naplnila vůle božstva. Jenže Obinze příliš nereagoval, a Kayodemu nezbývalo než v rozhovoru pokračovat; jeho hlas nabíral na hřmotnosti. Čas od času na Obinzeho pohlédl, jako by ho chtěl popostrčit. Ifemelu si nebyla jistá, kdy k tomu došlo, ale v těch chvílích, kdy Kayode vykládal, se přihodilo něco divného. Cosi uvnitř ní ožilo, cosi se rozjasnilo. Úplně znenadáni jí došlo, že touží dýchat stejný vzduch jako Obinze. Zároveň si naléhavě uvědomila přítomnost, současný okamžik, hlas Toni Braxtonové z kazeťáku, *be it fast or slow, it doesn't let go, or shake me*, vůni brandy Kayodeho otce, kterou potajmu vynesli z hlavní budovy, i to, jak ji v podpažích dřevě přiléhavá bílá halenka. Tetička Uju ji přiměla, ať si ji volně převáže u pupíku, a Ifemelu teď přemýšlela, jestli je to opravdu stylové, nebo jestli vypadá hloupě.

Hudba znenadáni zmlkla. „Už jdu,“ zareagoval Kayode a odešel zjistit, co se stalo. V nastalém tichu si Ginika začala pohrávat s kovovým náramkem, který jí obepínal zápěstí.

Obinze znovu pohlédl do očí Ifemelu.

„Není ti v tom saku horko?“ zeptala se Ifemelu. Otázka jí vyšla z úst dřív, než se dokázala ovládnout — natolik si už uvykla používat nabroušený jazyk a sledovat hrůzu v očích chlapců. Ale Obinze se usmíval. Vypadal pobaveně. Nebál se jí.

„A jak,“ přisvědčil. „Ale jsem venkovský chasník a tohle je moje první městská párty, takže mi to musíš prominout.“ A zelené sako s vyztuženými lokty pomalu svlékl. Pod ním měl košili s dlouhým rukávem. „Teď s sebou budu muset vláčet sako.“

„Já ti ho můžu vzít,“ nabídla se Ginika. „A Ifem neposlouchej, na tom saku nic není.“

„Díky, to nemusíš. Za trest, že jsem si ho vůbec vzal, bych ho měl nosit sám.“ Pohlédl na Ifemelu a oči mu zajiskřily.

„Tak jsem to nemyslela,“ odvětila Ifemelu. „Já jenom že je tu takový vedro a to sako vypadá dost tlustý.“

„Máš pěkný hlas,“ divže jí neskočil do řeči.

A Ifemelu, která vždy zůstávala nad věcí, zaskřehotala: „Hlas?“

„Jo.“

Mezitím znovu začala hrát hudba. „Zatancujeme si?“ zeptal se.

Přikývla.

Vzal ji za ruku. Poté se usmál na Giniku jako na nějakou gardedámu, jejíž úkol skončil. Romantické harlekýnky připadaly Ifemelu směšné. S kamarádkami si ty příběhy někdy pro sebe inscenovaly, Ifemelu nebo Ranyinudo hrála muže a Ginika nebo Priye ženu — muž ženu vždy popadl, žena se mu chabě vzpírala, načež se mu s pronikavým sténáním sesunula na hrud'... a všechny vyprskly smíchy. Ale na zaplňujícím se parketu Kayodeho večírku ji teď vyvedlo z míry, že ty milostné příběhy mohou mít něco do sebe. Ukázalo se, že se ženě kvůli muži skutečně může stáhnout žaludek a odmítne se uvolnit, že se jí vymknou klouby a údy se nedokážou pohybovat do rytmu hudby a všechny snadné věci se promění v upachtěné úsilí. Při toporném tanci spatřila periferním viděním Giniku, jak je pozoruje. Měla rozpačitý výraz a mírně pokleslou čelist, jako by nemohla úplně uvěřit, co se stalo.

„Tys vážně řekl ‚venkovský chasník‘,“ promluvila Ifemelu hlasitě, aby překřičela hudbu.

„Cože?“

„Venkovský chasník‘ nikdo neříká. Tenhle výraz najdeš leda v knížkách.“

„Tak to mi musíš říct, co čteš,“ opáčil.

Škádli ji a Ifemelu ten vtíp úplně nepochopila, ale stejně se zasmála. Později zalitovala, že si nevybavuje každé slovo, které si při tanci řekli. Pamatovala si ale ten pocit, že nad sebou nemá úplně vládu. Když zhasla světla a pustili ploužáky, chtěla se někde v temném koutě ponořit do jeho náručí, avšak Obinze řekl: „Pojď, půjdeme se bavit ven.“

Posadili se na cementové tvárnice za domkem pro hosty, vedle čehosi, co vypadalo jako toaleta vrátného, úzká kabinka, ze které byl při závanech větru cítit zatuchlý pach. Mluvili a mluvili, dychtiví jeden druhého. Obinze jí vyprávěl, že když mu bylo sedm, zemřel mu otec a že si zřetelně vybavuje, jak ho otec v aleji poblíž kampusu, kde bydleli, učil jezdit na tříkolce, ale jak si někdy v panice uvědomí, že si nevybavuje jeho obličej, načež na něj dolehne tíživý pocit, jako by otce zradil, a honem se jde podívat na fotografii v rámečku, která jim visí na stěně v obýváku.

„A tvoje matka se nikdy nechtěla znovu vdát?“

„I kdyby chtěla, myslím, že by to neudělala — kvůli mně. Sice jsem jí přál, aby byla šťastná, ale aby se znovu vdala, jsem nechtěl.“

„Asi bych to cítila stejně. Opravdu se poprala s jiným kantorem?“

„Takže jsi tu historku slyšela.“

„Prý kvůli tomu musela odejít ze školy.“

„Ne, nepoprala se. Byla členkou výboru, který zjistil, že jeden učitel zneužil nějaké finance, a matka ho veřejně nařkla. Naštval se a vlepil jí facku — že prý s ním takhle žádná ženská mluvit nebude. A tak matka vstala, zamkla zasedačku a klíč si strčila do podprsenky. Prohlásila, že facku mu sice oplatit nemůže, protože je slabší, ale že se jí musí veřejně, přede všemi, kdo to viděli, omluvit. A tak se jí omluvil. Jenže matka věděla, že

to nemyslí upřímně. Řekl to stylem: „No dobře, když to chcete slyšet, tak se teda omlouvám, hlavně už vytáhněte ten klíč.“ Ten den přišla domů rozzuřená a neustále vykládala, jak se situace změnila a co to má znamenat, že teď někdo může jen tak někomu jednu vytnout. Psala o tom oběžníky a články a vložila se do toho studentská unie. Říkalo se: Jéžiš, proč jí dával facku, vždyť je to vdova — což ji dopalovalo ještě víc. Vykládala, že ji nikdo nemá co fackovat z důvodu, že je plnoprávná lidská bytost, ne kvůli tomu, že nemá manžela, který by se jí zastal. A některé její studentky si proto nechaly na tričko natisknout „Plnoprávná lidská bytost“. Myslím, že tím celkem získala publicitu. Obvykle ji není moc slyšet a nemá moc přátel.“

„Proto teda přijela do Lagosu?“

„Ne. Už nějakou dobu měla naplánováno, že si na dva roky vezme studijní volno. Vzpomínám si, když mi o tom, že pojedeme pryč, říkala poprvé. Měl jsem radost, protože jsem si myslel, že vyrazíme do Ameriky — chvíli předtím tam odletěl kamarádův táta —, ale pak mi vysvětlila, že pojedeme do Lagosu, a já se jí zeptal: Co to má za smysl? To můžeme klidně zůstat v Nsukce.“

Ifemelu se zasmála. „Aspoň že se do Lagosu dá letět letadlem.“

„To jo, ale my jsme sem stejně neletěli,“ zasmál se Obinze. „Ale teď jsem za Lagos rád, jinak bych totiž nepoznal tebe.“

„Nebo Giniku,“ popíchl ho.

„Nech toho.“

„Kluci tě přerazí. Máš uhánět ji.“

„Uháním tebe.“

Tenhle okamžik, tahle slova už jí navždy utkvěla v paměti: *Uháním tebe.*

„Jednou jsem tě zahlídnul ve škole. Dokonce jsem se na tebe vyptával Kaye,“ řekl.

„To myslíš vážně?“

„Viděl jsem tě u laboratoře. V ruce jsi držela něco od Chase. Tak jsem si řekl: Á, výborně, mám naději. Čte knížky.“

„Myslím, že jsem ho přečetla celého.“
„Já taky. Co máš od něj nejradši?“
„*Slečna Shumwayová mávne hůlkou.*“
„Já *Chcete zůstat naživu?*. Jednou jsem zůstal celou noc vzhůru, abych to dočetl.“
„Jo, tu mám taky ráda.“
„A co jiné knížky? Co máš ráda za klasiku?“
„Klasiku, *kwa?* Já čtu jenom detektivky a thrillery. Sheldona, Ludluma, Archera.“
„Ale musíš přece číst i pořádné knížky.“
Jeho vážnost ji pobavila. Žertovně na něj pohlédla. „Mazánek! Študentík! To máš určitě od mámy kantorky.“
„Ne, fakt.“ Odmlčel se. „Dám ti něco přečíst. Zbožňuju americké autory.“
„Musíš přece číst pořádné knížky,“ parodovala ho.
„A co poezie?“
„Co jsme to teď ve škole dělali naposledy? ‚Píseň o starém námořníku‘? Děsná nuda.“
Obinze se zasmál a Ifemelu, kterou téma poezie nezajímalo, se zeptala: „A co o mně teda Kayode říkal?“
„Nic zlého. Jseš mu sympatická.“
„Ty mi to nechceš říct.“
„Říkal: ‚Ifemelu je fajn, ale je to s ní těžký. Umí se hádat, je přesvědčivá. Nikdy s ničím nesouhlasí. To Ginika je taková hodná holka.‘“ Odmlčel se a pak dodal: „Netušil, že přesně to jsem doufal, že uslyším. Moc hodný holky mě nezajímají.“
Ifemelu zachřela. „Chceš mě urazit?“ A v hraném vzteku ho pošouchla. Tahle image — že je to s ní těžké, že je jiná — se jí vždycky zamlouvala a někdy ji brala jako takovou masku, která ji chrání.
„Já tě přece neurázím.“ Chytil ji kolem ramen a jemně si ji k sobě přitáhl. Bylo to poprvé, co se jejich těla dotkla, a Ifemelu cítila, jak ztuhla. „Říkal jsem si, že budeš moc fajn, ale nejen to. Viděl jsem na tobě, že věci děláš proto, že chceš, ne proto, že to dělají všichni ostatní.“

Opřela se hlavou o jeho hlavu a poprvé pocítila, co poté vedle něj cítila často: že je sama sebou. Připadala si díky němu přirozeně. V jeho přítomnosti se uvolnila. Vnímala, že je jí ve vlastní kůži dobře, pohodlně. Svěřila se mu, že si moc přeje, aby existoval Bůh, ale že se obává, že neexistuje. A jak ji trápí, že by měla vědět, co chce se svým životem dělat, že ale ani neví, co chce studovat na univerzitě. Mluvit s ním o všelijakých věcech jí přišlo úplně normální. Ta důvěra, tak náhlá, a přece tak úplná, a ta důvěrnost ji vyplašily. Ještě před pár hodinami o sobě nic nevěděli, a přesto už v těch chvílích, než šli tančit, jeden druhého jistým způsobem znali a Ifemelu teď měla plnou hlavu toho, co mu ještě chce říct, co s ním chce dělat. Jejich životy vykazovaly řadu podobností, což brali jako dobrá znamení — oba byli jedináčci, měli narozeniny jen dva dny od sebe, oba se narodili ve státě Anambra. On pocházel z Abby, ona z Umunnachi, obcí několik minut od sebe.

„Teda! Jeden můj strýc k vám věčně jezdí!“ žasl. „Několikrát jsem jel s ním. Máte tam hrozné silnice.“

„Já Abbu znám. Tam jsou silnice horší.“

„Jak často do té svojí vesnice jezdíš?“

„Každé Vánoce.“

„Jen jednou za rok! To já jezdím s matkou často, aspoň pětkrát do roka.“

„Ale vsadím se, že igbosky umím líp než ty.“

„To těžko,“ ohradil se a přešel do igboštiny. „*Ama m atu inu*. Znáš dokonce i přísloví.“

„Jo. Ta základní, co zná každý. Ropucha odpoledne neběhá jen tak pro nic za nic.“

„Ne. Znáš pořádná přísloví. *Akota ife ka ubi, e lee oba*. Kdo vykope něco většího než statek, prodá stodolu.“

„Aha, chceš mě zkoušet?“ Zasmála se. „*Acho afu adi ako n'akpa dibia*. Šamanova brašna skrývá mnohé.“

„Slušný,“ ocenil. „*E gbuo dike n'ogu uno, e luo na ogu agu, e lote ya*. Když v rozepři zabiješ spoluválečníka, vzpomeneš si na něj, až budeš bojovat proti nepřítelům.“

Takhle se navzájem častovali příslovími. Ifemelu to po dvou dalších vzdala, zato Obinze neměl dost.

„Jak to, že jich znáš tolik?“ divila se. „Řada kluků igbosky ani mluvit nechce, natož aby znali přísloví.“

„Prostě poslouchám strejdy, když mluví. Myslím, že táta by byl rád.“

Zmlkli. Od vchodu do domku pro hosty, kde se shromáždilo několik kluků, k nim zavanul cigaretový kouř. Ve vzduchu visely zvuky večírku: hlasitá muzika, zvýšené hlasy a vysoký smích chlapců a dívek, uvolněnějších a svobodnějších, než budou následující den.

„Nepolíbíme se?“ zeptala se.

Vypadal zaraženě. „Jak tě to napadlo?“

„Jenom se ptám. Už tu sedíme dost dlouho.“

„Nechci, aby sis myslela, že mi jde jenom o tohle.“

„Mně o nic jít nemůže?“

„A o co jde tobě?“

„O co myslíš, že mi jde?“

„O moje sako?“

Zasmála se. „Jo, o tvoje slavný sako.“

„Stydím se před tebou,“ řekl.

„To myslíš vážně? Já se stydím před tebou.“

„Ty a stydět se? Nevěřím,“ odvětil.

Políbili se, přitiskli se k sobě čely, chytili se za ruce. Líbal příjemně, téměř opojně — ani trochu jako její bývalý kluk Mofe, který podle ní při líbání pokaždé moc slintal.

O několik týdnů později se s tím svěřila Obinzemu. „A kde ses naučil líbat?“ zeptala se. „Vůbec to totiž nepřipomíná to uslintaný šmátrání mého bývalého.“ Se smíchem zopakoval: „Uslintaný šmátrání!“ Vysvětlil jí, že to nespočívá v technice, ale v citu. Že dělá totéž co její bývalý přítel, ale rozdíl v tomhle případě spočívá v lásce.

„Víš přece, že u nás obou to byla láska na první pohled,“ dodal.

„U nás obou? Copak je to nějaká samozřejmost? Proč mluvíš za mě?“

„Jenom konstatuju fakt. Přestaň se tomu vzpírat.“

Seděli vedle sebe na lavici u něj ve třídě, téměř prázdné. Disharmonicky se rozřinčel zvonek, který oznamoval konec přestávky.

„Jo, je to fakt,“ připustila.

„Co?“

„Že tě miluju.“ Jak snadno, jak nahlas ta slova vyšla. Chtěla, aby to slyšel — a stejně tak pilný studentík v brýlích sedící vepředu i skupinka dívek na chodbě.

„Fakt,“ zazubil se Obinze.

On se kvůli ní zapsal do debatního kroužku, a když domluvila, tleskal nejhlasitěji a nejdéle, až mu její kamarádi říkali: „Obinze, prosím tě, to stačí.“ Ona kvůli němu vstoupila do sportovního klubu a chodila se dívat na jeho fotbalové zápasy — seděla u postranní čáry a držela mu láhev s vodou. Zbožňoval ale hlavně stolní tenis. Při hraní se potil a halekal, leskl se energií, třískal do toho bílého míčku a Ifemelu žasla, jak to umí, jak stojí zdánlivě moc daleko od stolu, a přece na míček dosáhne. Už se vypracoval na neporaženého školního šampiona, což byl, jak se jí svěřil, i na bývalé škole. Když s ním hrála, smál se a popichoval ji: „Jestli do toho míčku budeš naštvaně mlátit, nikdy nevyhraješ!“ Kvůli ní mu kamarádi začali říkat „podpantoflák“. Jednou, když se s nimi domlouval, že si po škole půjdou zahrát fotbal, se jeden z nich zeptal: „A Ifemelu tě pustí?“ Na což Obinze obratem odpověděl: „Jo, ale mám prý jenom hodinu.“ Líbilo se jí, jak jejich vztah dává na odiv jako nějaký zářivý klenot. Někdy dostala strach, že je až příliš spokojená. V takových chvílích zabředala do mrzutosti a dokázala se na Obinzeho třeba osopit. Jindy se chovala odtažitě. A radost, do níž se teď vetřel neklid, v ní třepotala křídly, jako by hledala, kudy uletět.

KAPITOLA 5

Ginika se po Kayodeho večírku chovala strojeně. Zrodil se mezi nimi dříve nepoznaný pocit trapnosti.

„Nečekala jsem, že se to vyvine takhle, to přece víš,“ zapřísahala jí Ifemelu. „Ifem, vždyť se na tebe díval od začátku,“ podotkla Ginika, načež aby ukázala, že si z toho nic nedělá, zavtipkovala, že se Ifemelu ani nemusela snažit a přebrala jí kluka. Byla to ovšem žoviálnost nucená, přehrávaná, a Ifemelu tížil pocit viny a potřeba to Ginice přehnaně vynahrazovat. Její blízké kamarádce Ginice, té krásné, příjemné, oblíbené Ginice, s níž se nikdy nehádala, nezbylo než předstírat, že jí to nevadí, a přitom se jí pokaždé, když mluvila o Obinzem, vkrádal do hlasu smutek; Ifemelu z toho neměla dobrý pocit. „Ifem, uděláš si na nás dneska čas, nebo máš v plánu jenom Obinzeho?“ ptávala se Ginika.

Když potom jednou ráno přišla Ginika do školy se zarudlýma, zádumčivýma očima a oznámila Ifemelu: „Táta říkal, že příští měsíc odlétáme do Ameriky,“ Ifemelu se skoro ulevilo. Věděla, že se jí bude po kamarádce stýskat, ale Giničin odjezd je přiměl vzájemný vztah vyždímat a znovu vysušit, vrátit se k jeho někdejší podobě. Giničini rodiče o tom, že dají na univerzitě výpověď a začnou znovu v Americe, mluvili už nějakou dobu. Když byla Ifemelu jednou u Giniky na návštěvě, slyšela, jak její otec říká: „Nejsme ovce. Tenhle režim s námi zachází jako s ovci a my se jako ovce začínáme chovat. Pořádný

výzkum jsem neměl možnost dělat už roky, protože každý den organizuju stávky a mluvím o tom, že jsme nedostali plat, a v učebnách chybí křída.“ Byl to malý tmavý muž, který vedle Giničiny rozložitě matky s popelavými vlasy vypadal menší a tmavší. Působil nerozhodně, jako by neustále něco rozvažoval. Když Ifemelu oznámila doma, že Giničina rodina definitivně odjíždí, otec si povzdechl a prohlásil: „Aspoň mají to štěstí, že tu možnost dostali,“ a matka doplnila: „To je požehnání.“

Ginika však naříkala a brečela a malovala v černých barvách, jaký to bude v té cizí Americe bez kamarádů smutný život. „Radši bych, aby tam letěli sami a já mohla bydlet u vás,“ svěřila se Ifemelu. Sešly se u Giniky doma — Ifemelu, Ranyinudo, Priye a Tochi — a v jejím pokojíku se probíraly oblečením, které si s sebou jejich kamarádka nevezme.

„Giniko, hlavně bacha, abysme ti ještě rozuměly, až se vrátíš,“ nabádala ji Priye.

„Až se vrátí, bude z ní opravdová amerikána jako Bisi,“ posmívala se Ranyinudo.

Zařičely smíchy, jak nad slovem „amerikána“, ověčeným škodolibou radostí, s důrazem na čtvrté slabice, tak nad představou Bisi, dívky o ročník níž, která se z krátkého výletu do Ameriky vrátila s podivnými manýrami — předstírala, že jorubštině už nerozumí, a do každého anglického slova, které pronesla, dodávala brumlavé *r*.

„Ale vážně, Giniko, co já bych za to dala, kdybych teď s tebou mohla měnit,“ prohlásila Priye. „Nechápu, proč nechceš jet. Vždycky se přece můžeš vrátit.“

Ve škole se kolem Giniky srocovali kamarádi. Jako by blížícím se odjezdem ještě získávala na zajímavosti. Všichni s ní chtěli zajít do cukrárny a vidět se s ní po škole. Když se jednou Ifemelu s Ginikou během krátké přestávky procházely po chodbě, připojili se k nim „machři“: Kayode, Obinze, Ahmed, Emenike a Osahon.

„Giniko, kam přesně v tý Americe jedeš?“ zeptal se Emenike, v němž lidé odjíždějící do zahraničí vyvolávali posvátnou úctu.

Když se Kayode jednou vrátil z výletu s rodiči do Švýcarska, Emenike se shýbl a se slovy: „Dotýkaly se sněhu, tak se jich chci taky dotknout,“ pohládl Kayodemu boty.

„Missouri,“ odpověděla Ginika. „Táta tam bude učit.“

„Tvoje máma je Američanka, *abi*? Takže máš americký pas?“ vyzvídal Emenike.

„Jo. Ale od třetí třídy jsme nikam necestovali.“

„Americký pas je naprosto super,“ mínil Kayode. „Okamžitě bych ho za svůj britský vyměnil.“

„Já taky,“ přidala se Yinka.

„Taky jsem ho málem získal,“ ozval se Obinze. „Když mi bylo osm měsíců, rodiče mě vzali do Ameriky. Pořád mámě říkám, že měla letět dřív, abych se narodil tam!“

„To je pech, kámo,“ utrousil Kayode.

„Já pas nemám. Naposled mě ještě měla v pase napsanýho máma,“ navázal Ahmed.

„Já jsem byl v mámině pase napsanej do třetí třídy, pak táta řekl, že potřebujeme vlastní pasy,“ prohlásil Osahon.

„Já jsem nikdy nikde nebyl, ale otec mi slíbil, že na vysokou půjdu do ciziny. Nejradši bych si šel zažádat o vízum hned teď a nečekal, až budu hotovej se školou,“ pravil Emenike. Když to dořekl, hovor odezněl a rozhostilo se ticho.

„Neopouštěj nás ještě, počkej, až budeš hotovej,“ promluvila nakonec Yinka a spolu s Kayodem vyprskla smíchy. Ostatní se rozesmáli s nimi, dokonce i Emenike, ale v jejich smíchu rezonovala jistá jízlivost. Uvědomovali si, že Emenike lže. Vymýšlel si historky o bohatých rodičích, a přitom všichni věděli, že jeho rodiče bohatí nejsou — pohlcovala ho potřeba konstruovat si obraz jiného života. Hovor se plynule stočil k učitelce matematiky, která neuměla počítat soustavy rovnic. Obinze vzal Ifemelu za ruku a společně se vytratili. Dělal to často — pozvolna se oddělili od kamarádů a šli se posadit do kouta u knihovny nebo se projít v zeleni za laboratořemi jako právě teď. Ifemelu se chtěla Obinzemu svěřit, že neví, co znamená „být napsaný v matčině pase“ — že její matka ani pas nemá.